

"Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim"
Zadanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, Priorytet IV
Wykonanie zadania jest wspierane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

PRZEPIS NA AKTYWNY POWIAT JANOWSKI

czyli po kilku ścieżkach ekonomii społecznej

JANOWSKIE VADEMECUM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ
Andrzej Trzeciecki, Paweł Wiśniewski

Podręcznik informacyjno-educacyjny
Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy HUMANUS
23-100 Janów Lubelski, ul. Porytowego Wzgórza 23

www.jsnphumanus.pl

www.jsnphumanus.pl

"Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim"

Wykonanie zadania jest wspierane przez
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Janowskie Stowarzyszenie
Niesienia Pomocy
HUMANUS

ul. Bohaterów Porytowego Wzgórza 23
23-300 Janów Lubelski
tel. 15 814 22 51
e-mail: jsnp-humanus@wp.pl
www.jsnphumanus.pl/jsnp/index.php/projektfio

www.jsnphumanus.pl

PRZEPIS NA AKTYWNY POWIAT JANOWSKI czyli po kilku ścieżkach ekonomii społecznej

JANOWSKIE VADEMECUM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI SPOŁECZNEJ
Andrzej Trzeciecki, Paweł Wiśniewski

JANÓW LUBELSKI, październik 2012 r.

Publikacja została wydana przez
Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Humanus w ramach zadania
„Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim”
współfinansowanego z Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich.

Autor
Andrzej Trzeciecki

Koordynator publikacji
Paweł Wiśniewski

Redakcja językowa
Agnieszka Banasiak - Wiśniewska

Skład i opracowanie graficzne
Agata Miszczak

Kopiowanie, przedrukowywanie i rozpowszechnianie całości
lub fragmentów publikacji bez zgody wydawcy jest zabronione.

Copyright © 2012 by Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy HUMANUS

Janów Lubelski 2012

Szanowni Państwo,

Kolejna inicjatywa Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy HUMANUS z Janowa Lubelskiego o charakterze edukacyjno-informacyjnym, przedstawiająca najbardziej popularne obecnie formy organizacyjne szeroko rozumianej ekonomii społecznej, zawiera nie tylko wskazówki dla ich tworzenia, ale również w sposób zwięzły przedstawia ich ewolucję w okresie 2004 – 2011, pozostawiając wybór w ich stosowaniu. Jest to o tyle istotne, że przed nami nowy czas rozwoju polityki społecznej, współfinansowanego przez środki unijne, tzw. programowa perspektywa finansowa 2014-2020.

Prezentacja zawartych informacji pozwala w nieskomplikowany sposób wybrać te formy, które z punktu widzenia lokalnych problemów i potrzeb społecznych mogą zostać zastosowane przez samorząd powiatu i gminy lub współdziałające z nimi organizacje pozarządowe dla powstrzymania wykluczenia społecznego i minimalizowania jego skutków. Publikacja w przystępny sposób prezentuje modele organizacyjne na podstawie, których można budować galerię „dobrych praktyk” w obszarze otoczenia ekonomii społecznej, spółdzielni socjalnych, czy niektórych innych podmiotów aspirujących do roli przedsiębiorstw społecznych. Przykłady teorii organizacji podmiotów ekonomii społecznej wsparte zostały statystyką, przy czym w sekwencji umożliwiającej zapamiętanie najważniejszych, najistotniejszych treści.

Cieszy także fakt, że publikacja poprzez swój prostolinijny tytuł powinna zachęcić Samorząd Powiatu Janowskiego oraz Gminy do zainteresowania się różnymi formami ekonomii społecznej, uznając tym samym że może ona pełnić rolę głównego inspiratora, kreatora oraz organizatora kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego. W Polsce trwają nadal prace w poszczególnych regionach związane z opracowywaniem wieloletnich planów promocji, upowszechniania i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej. Powiat Janowski poprzez sukcesywne działania może również dołączyć do tego grona. Tym bardziej, więc cieszy ta inicjatywa, bowiem może ona pomóc wielu budować sieć podmiotów otoczenia ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej, która stanowić może uzupełniający element rozwoju i spójności województwa oraz kraju.

Wyrażam przekonanie, że zaprezentowane wskazówki tworzenia wybranych podmiotów szeroko pojętej ekonomii społecznej zostaną efektywnie wykorzystane dla rozwiązywania problemów społecznych Powiatu Janowskiego.

Krystyna Wyrwicka
Dyrektor
Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej
Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

PROJEKT

„Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim”

W ramach Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, od czerwca 2012 roku Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim realizuje zadanie publiczne: „Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim”.

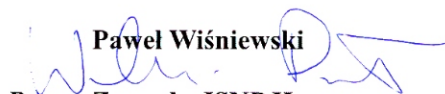
Inicjatywa projektowa została podjęta na skutek zdiagnozowania w Powiecie Janowskim potencjalnych możliwości instytucji pomocy społecznej oraz rynku pracy, a także organizacji pozarządowych, jakie mogą zostać wykorzystane dla wzmocnienia aktywności mieszkańców w tworzeniu miejsc przedsiębiorczości społecznej, tym bardziej, że problemy społeczne takiej jak bezrobocie nie znikają.

Projekt ma na celu dotarcie do mieszkańców, do pracowników urzędów gmin oraz starostwa, do pracowników jednostek pomocy i integracji społecznej, publicznych służb zatrudnienia oraz wszystkich tych od których zależy poprawa sytuacji społeczno-ekonomicznej w Powiecie Janowskim, czyli również do przedsiębiorców. Jednym z ważnych kierunków edukacyjno-informacyjnych jest przekazanie młodzieży wiedzy o podmiotach ekonomii społecznej, jej wzrastającym znaczeniu w budowaniu dorosłego życia na obszarze Powiatu Janowskiego.

Projekt przewiduje kilka znaczących przedsięwzięć o charakterze edukacyjno – informacyjnym, w tym m.in.: przygotowanie elektronicznego zbioru literatury, tekstów, podręczników z zakresu ekonomii społecznej (płyty CD), który przekazany będzie do każdej biblioteki publicznej i szkolnej w powiecie janowskim. Rutynowym działaniem będą cykle szkoleniowe, ale nowością będzie prowadzenie w szkołach podstawowych pogadanek z dziećmi na temat ekonomii społecznej. Przewidywane są także wizyty studyjne do niektórych znanych w kraju przedsiębiorstw społecznych.

Projekt pozwoli uruchomić na terenie Powiatu Janowskiego punkt konsultacyjno-doradczy, w którego działania zostaną zaangażowani specjaliści, zajmujący się od wielu lat promowaniem ekonomii społecznej. Punkt ten będzie częścią prowadzonego Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej na terenie Powiatu Janowskiego. Więcej szczegółów znajdzie się na stronie internetowej Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy „Humanus”.

Niniejsza publikacja jest tylko jednym z rezultatów Projektu FIO „Upowszechnianie idei przedsiębiorczości społecznej w powiecie janowskim”. Stanowi ona jednak ważny punkt działań edukacyjno-informacyjnych, bowiem zawiera retrospekcję niektórych części ekonomii społecznej w kraju oraz dostarcza minimum wiedzy potrzebnej do uruchamiania podmiotów ekonomii społecznej.

Paweł Wiśniewski
Prezes Zarządu JSNP Humanus

SPIS TREŚCI

1. Zamiast wprowadzenia – słowo o promowaniu ekonomii społecznej.....	6
2. Powiat Janowski do 2020 r. stawia na kapitał ludzki i społeczny.....	10
3. Ekonomia społeczna Powiatu Janowskiego – czym dysponujemy, czego nam brakuje.....	13
4. Po ścieżce „otoczenia ekonomii społecznej” – inspiracje dla Powiatu Janowskiego.....	18
5. Po ścieżce „podmiotów wsparcia ES” – czy Powiat Janowski dołączy do ogólnokrajowej sieci wsparcia ES?.....	32
6. Po ścieżce „Przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej – na przykładzie spółdzielczości socjalnej oraz zakładu aktywności zawodowej” – tu najwięcej trzeba zrobić, tu można dużo zyskać.....	36
7. Zamiast podsumowania – partnerstwo lokalne to conditio sine qua non dla ekonomii społecznej - to jest przepis na aktywny Powiat Janowski	43
8. ANEKS - Ważne wzory i formularze.....	46
9. ANEKS - Ważne organizacje Powiatu Janowskiego.....	54

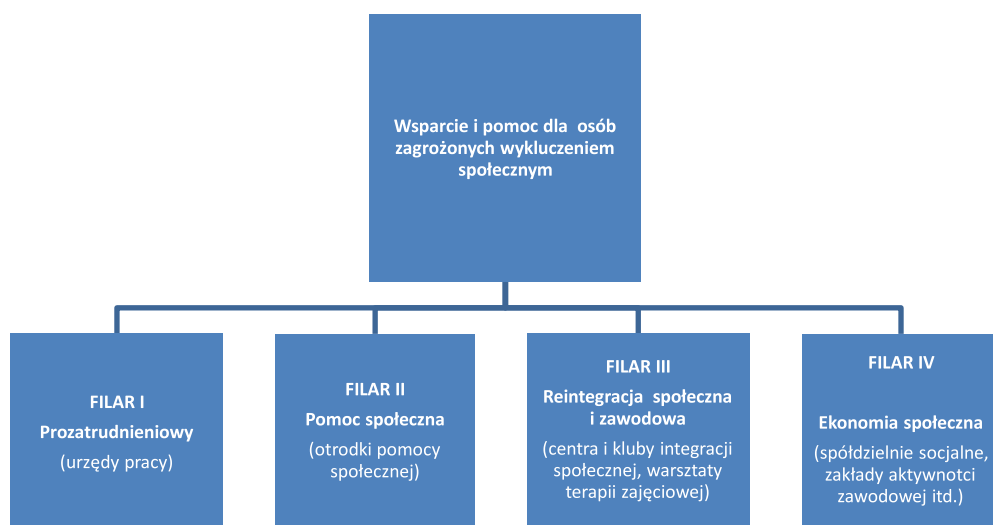
Zamiast wprowadzenia – słowo o promowaniu ekonomii społecznej

Rozwój podmiotów ekonomii społecznej stanowi dalszy logiczny ciąg zdarzeń we wdrażaniu w polityce społecznej koncepcji *workfare*, a także udowadnia przewagę tej koncepcji nad teorią *welfarestate*. Według europejskich danych stopień akceptacji dla koncepcji gospodarki społecznej przez władze publiczne w Polsce, plasuje nasz kraj w grupie „średniego poziomu” z tendencją wzrostową¹. Wyprzedzają nas tylko Francja, Portugalia, Hiszpania, lecz za nami są z kolei Austria, Dania, Niemcy, Słowenia, Holandia czy Wielka Brytania.

Mamy własne osiągnięcia legislacyjne w obszarze ekonomii społecznej i jej otoczenia. Począwszy w kolejności od ustaw z 2003 r. takich jak ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym, następnie ustaw z 2004 r. z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej i z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, dalej ustawy z 2006 r. z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, a kończąc na trwających pracach nad ustawą o przedsiębiorstwie społecznym.

W zasadzie od 2004 r. zbudowana została nowa „architektura” systemu pomocy i wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, oparta na czterech filarach, w którym ekonomia społeczna jest obecnie jednym z ważniejszych.

Rysunek 1. Architektura systemu wsparcia i pomocy dla osób zagrożonych wykluceniem społecznym po 2004 r.

SEKTOR EKONOMII SPOŁECZNEJ

Źródło: opracowanie własne

¹ Gospodarka społeczna w Unii Europejskiej. Streszczenie sprawozdania sporządzonego dla Europejskiego Komitetu Społeczno-Ekonomicznego przez CIRIEC (Międzynarodowe Centrum Badań i Informacji nt. Gospodarki Publicznej, Społecznej i Spółdzielczej), Druk nr DI CESE 96/2007 GR III ES, EN-WN, MC (KK)/a o, s. 14.

Impuls dla promowania i rozwijania podmiotów ekonomii społecznej, nadany przez Rezolucję Parlamentu Europejskiego z dn. 19 lutego 2009 r. w sprawie gospodarki społecznej, odebrany został również w Polsce, czego dowodem jest m.in. uwzględnianie ich w strategiach rozwoju, zawiązywanie paktów na rzecz rozwoju tych podmiotów oraz opracowywanie wieloletnich programów działań zmierzających do trwałego wpisywania ekonomii społecznej w regionalne polityki społeczne. Rezolucja w sposób bardzo zdecydowany wskazuje, że gospodarka społeczna pełni wiele funkcji uzupełniających w stosunku do instytucji państwa i rynku gospodarczego³, w tym m.in.:

- kreuje nowe miejsca pracy adresowane do ludzi zagrożonych społeczną marginalizacją oraz usługi w przekwalifikowaniu i doksztalcaniu zawodowym;
- dostarcza usługi socjalne dla jednostek i wspólnot lokalnych zwłaszcza tam, gdzie sektor prywatny i publiczny nie są w stanie zaspokoić rosnących potrzeb społecznych;
- wzmacnia i tworzy nowe wartości kapitału ludzkiego;
- angażuje jednostki i grupy społeczne w procesy decyzji społeczno-politycznych, tj. promuje zasady demokracji życia obywatelskiego.

Czy ekonomia społeczna jest ważna?

Tak ważna, a wyznacznikiem odpowiedzi na to pytanie jest przyjęcie za autorami rekomendacji dla polskiego modelu rozwoju ekonomii społecznej tezy o praktycznym jej znaczeniu (cyt.): „**Ekonomia społeczna jest ideą, która choć rozmaicie rozumiana, budzi wielkie, czasem znacząco różne, oczekiwania. Jedni widzą w niej ideę naprawy świata, inni mechanizm reformy polityki społecznej, czy też skuteczny sposób na budowanie spójności społecznej, jeszcze inni postrzegają ją, jako metodę rozwiązania problemów konkretnych osób czy grup społecznych**”⁴.

O tym, czy warto wspierać ekonomię społeczną świadczy także zbiór korzyści określony przez Grupę ds. strategicznych Zespołu ds. rozwiązań systemowych ekonomii społecznej w dokumencie z czerwca 2012 r., pt: Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej⁵, który poddany został obecnie szerokim społecznym konsultacjom. W tym zbiorze korzyści odnotowano:

Korzyść pierwsza – powstawanie nowych miejsc pracy, otwartych dla osób z grup ryzyka zagrożenia wykluceniem społecznym, którym wyjątkowo trudno jest samodzielnie wejść na otwarty rynek pracy i utrzymać miejsce pracy,

² Pełny tekst Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. na stronie WWW.EUROPAL.EU (na dzień 26 lutego 2010 r.).

³ Tamże, pkt. 1 Uwag Ogólnych (cyt.): „(...)”, że gospodarka społeczna odgrywa pierwszoplanową rolę w gospodarce europejskiej, łącząc opłacalność i solidarność, umożliwiając tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, wzmacniając spójność społeczną, gospodarczą i regionalną, wytwarzając kapitał społeczny, wspierając aktywne obywatelstwo, solidarność i tworzenie wizji gospodarki innego typu opartej na wartościach demokratycznych, oprócz wspierania trwałego rozwoju oraz innowacji społecznych, środowiskowych i technologicznych”.

⁴ Frączak P., Wygnański J. (red.): Polski model ekonomii społecznej – rekomendacje dla rozwoju, Wyd. FISE, Warszawa 2008 r.

⁵ Projekt „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej”, źródło: www.ekonomiaspoleczna.pl

Korzyść druga – integracja społeczna i zawodowa, szczególnie w odniesieniu do możliwości zmiany postaw uzależnienia i bierności klientów instytucji pomocy społecznej,

Korzyść trzecia – rozwój kapitału społecznego, wyrażającego się sieciowymi powiązaniem, normami współpracy i zaufania społecznego, uznawanego w Polsce, jako jeden z deficytów rozwoju społecznego,

Korzyść czwarta – stymulowanie rozwoju lokalnego i ożywianie lokalnej społeczności dla uzyskiwania mobilizacji dostępnych na danym obszarze zasobów, mobilizacji do wspólnych działań dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców a także uzyskiwania dochodów społeczności lokalnej, zwiększających popyt na dobra i usługi,

Korzyść piąta – dostarczanie usług społecznie użytecznych dla mieszkańców, których nie byłoby w stanie zaspokajać ich samodzielnie, np.: usługi opiekuńcze, w tym dla osób starszych, czy usługi komunalne,

Korzyść szósta – instrument polityki rozwoju regionalnego zmierzający do wyrównywania szans mieszkańców na obszarach o deficytach społecznych, gospodarczych i kulturowych, w którym ukierunkowywane są środki przez samorząd wojewódzki na tworzenie podmiotów ekonomii społecznej.

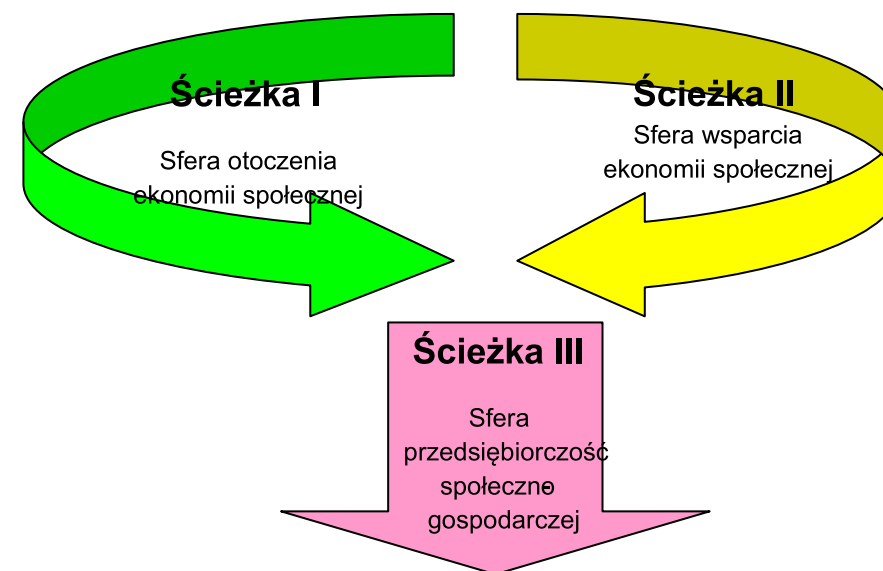
W strategicznych dokumentach związanych z rozwojem ekonomii społecznej, a za taki na pewno uznawać się będzie niedługo Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, szczególną rolę przypisuje się samorządowi wojewódzkiemu powiatowemu i gminnemu.

Stąd też, przybliżenie wybranych przykładów z dorobku ekonomii społecznej ostatnich lat oraz wskazanie niektórych modelowych rozwiązań jest jak najbardziej uzasadnione z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Janowskiego. Trudno jest w jednym miejscu omówić wszystkie funkcjonujące obecnie formy organizacyjne ekonomii społecznej. Jest ich zbyt dużo. Zdecydowano się, więc pokazać wybrane rozwiązania, które stanowią logiczny ciąg działań przede wszystkim wobec osób, którym oferuje się zamiast stagnacji w systemie pomocy społecznej (zasiłki) drogę do własnego tworzenia miejsc pracy i usamodzielniania się.

Publikacja jest konstrukcją trzech „ścieżek poznawczych”, na których będzie można poznać nie tylko sposoby tworzenia, ale także uzyskać niezbędne minimum wiedzy statystyczno-analitycznej potrzebnej do ostatecznych decyzji organizacyjnych. Sposób prezentacji poszczególnych „ścieżek”, a więc kolejność nie jest przypadkiem, lecz świadomym wyborem. Celem bowiem jest ukazanie korelacji zdarzeń (korelacji pomiędzy ścieżkami) zmierzających w ostateczności do tworzenia samodzielnych podmiotów przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej (np. spółdzielni socjalnych). Ten układ prezentacji można przedstawić za pomocą schematu (rys.2).

Budowanie sektora ekonomii społecznej od „ścieżki I – otoczenie ekonomii społecznej”, daje gwarancje uzyskania pozytywnych efektów w kształtowaniu aktywnych postaw uczestników zajęć w centrach i klubach integracji społecznej. Wzmacniając sektor ekonomii społecznej kolejną „ścieżką II – systemem wsparcia ekonomii społecznej”, uzyskujemy gwarancje na doradztwo i poradnictwo przed przejściem do „ścieżki III – przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej”, w której świadome postawy osób i instytucji pozwolą stworzyć nowe podmioty i nowe miejsca pracy.

Rysunek 2. Ścieżki poznawcze – korelacja zdarzeń w sektorze ekonomii społecznej

Źródło: opracowanie własne

Tego sposobu nie należy traktować, jako obowiązującego. To tylko jeden z wariantów – to właśnie jeden z przepisów na aktywność Powiatu Janowskiego.

Co będzie prezentowane na poszczególnych ścieżkach poznawczych? Oto odpowiedź:

- **Ścieżka pierwsza - Sfera otoczenia ekonomii społecznej**, to informacje o statystycznym zbiorze tych podmiotów w kraju oraz podpowiedzi o sposobach ich tworzenia, a także wskazanie miejsca w instytucjonalnym systemie wsparcia i pomocy dla osób chcących w sposób „aktywny” powrócić do ponownego pełnienia ról społecznych;
- **Ścieżka druga - Sfera wsparcia ekonomii społecznej**, czyli przegląd tych form organizacyjnych, które specjalizują się w świadczeniu usług doradczo-edukacyjnych oraz promują rozwój sieci partnerskiej współpracy w środowisku lokalnym – np. ośrodki wsparcia ekonomii społecznej (OWES), ośrodki wsparcia spółdzielni socjalnych (OWSS), związki podmiotów ekonomii społecznej (np. związki rewizyjne spółdzielni), a także Regionalne Ośrodki EFS.
- **Ścieżka trzecia – Sfera przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej na przykładzie spółdzielczości socjalnej**, to przegląd zmian w sposobach organizowania tego podmiotu społeczno-gospodarczego, stworzonego przez osoby fizyczne lub osoby prawne.

W publikacji zastosowano pewien skrót wobec pojęcia podmiot ekonomii społecznej, który sprowadza się do przyjęcia na liście tych podmiotów następujących jednostek organizacyjnych: centra i kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie pracy, spółdzielnie socjalne oraz spółdzielnie inwalidów i niewidomych. Innymi słowy, należy także pamiętać, że zbiór podmiotów ekonomii społecznej obejmuje inne formy np.: przedsiębiorstwa społeczne działające jako spółki non-profit.

Efektom końcowym będzie podsumowanie informacji o charakterze edukacyjnym w postaci zbioru podpowiedzi dla samorządu powiatowego, tzw. *przepis na aktywność powiatu*.

Te podpowiedzi w postaci przepisu na wzmocnienie aktywności w kierunku wdrażania rozwiązań ekonomii społecznej będą miały charakter tylko sugestii, co powinno zostać przyjęte przez władze Powiatu Janowskiego jako wskazówki, z których można skorzystać, a nie przyjmować ich jako pouczenie i nakazywanie stosowania. Pamiętać należy, że ekonomia społeczna to zbiór wiedzy, dobrych praktyk i wymiany doświadczeń ciągle poddanych ewolucjom rozwojowym.

I Powiat Janowski do 2020 r. stawia na kapitał ludzki i społeczny

W dokumencie Powiatu Janowskiego pt: „Strategia rozwoju Powiatu Janowskiego na lata 2007 -2020”⁶ odnaleźć można tezę, że podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego tego regionu kraju ma być **rozwój kapitału ludzkiego i społecznego**, wyrażanego aktywnością mieszkańców gmin Batorz, Chrzanów, Dzwola, Godziszów, Janów Lubelski, Modliborzyce i Potok Wielki, wspieranych działalnością samorządów gmin i powiatu.

Władze Powiatu Janowskiego sformułowały w powyższym dokumencie swoją misję, w której w sposób zdecydowany wskazano na konieczność podniesienia aktywności mieszkańców poprzez wykorzystanie różnych mechanizmów i instrumentów wpisanych w pojęcie szeroko rozumianej ekonomii społecznej, zwiększającej potencjał kapitału ludzkiego i społecznego.

Kapitał ludzki, to pojęcie które pojawiło się na przełomie lat 50-tych i 60-tych XX wieku i nierozzerwalnie dzisiaj jest związane z rozwojem społeczno-gospodarczym. Cechą charakterystyczną kapitału ludzkiego są zdolności człowieka do uczenia się i ciągłego poszerzania wiedzy. Rozwój człowieka stanowi główny czynnik postępu technicznego i organizacyjnego. Pojęcie kapitału ludzkiego oprócz wiedzy i umiejętności jednostek, obejmuje swoim zakresem również zdolność do sprawnego wykonania zadań w różnych, często dość nietypowych, sytuacjach. Kapitał ludzki to także kultura organizacji, kompetencje, wartości oraz relacje międzyludzkie. Czynniki tworzące kapitał ludzki wpływają na wybór narzędzi oraz efekty działań poprzez określanie czy dane działanie jest właściwe, czy też nie. Najważniejszą cechą kapitału ludzkiego jest jego nierozzerwalny związek z ludźmi. Nie jest możliwe oddzielenie człowieka od jego kapitału.

Misją Powiatu Janowskiego jest stworzenie lepszych warunków życia dla mieszkańców poprzez poprawę sytuacji materialnej, podniesienie poziomu oświaty i ochrony zdrowia, a także zapewnienie bezpieczeństwa i zapobieganie negatywnym zjawiskom społecznym, zapewnienie warunków rozwoju przedsiębiorczości celem aktywizacji rynku pracy. Należy także dążyć do zaktywizowania współpracy pomiędzy samorządami wszystkich szczebli, podmiotami gospodarczymi, a także organizacjami pozarządowymi. Efektem tego będzie dalszy rozwój gospodarczy, społeczny oraz kulturalny powiatu. W wyniku tego również zostanie ukształtowana zróżnicowana struktura społeczno – gospodarcza ze znaczącym udziałem nowoczesnego i efektywnego sektora gospodarki żywnościowej oraz różnych form turystyki i pozarolniczej działalności gospodarczej.

Kapitał społeczny, to pojęcie socjologiczne oznaczające w klasycznej definicji⁷ wartość, na którą składają się wzajemne relacje społeczne oraz zaufanie jednostek dzięki czemu następuje pomnażanie osiąganych korzyści. W kapitale społecznym liczą się wspólne wartości wszystkich członków społeczeństwa. Dlatego też kapitał społeczny odnoszony jest do organizacji społecznych, do sieci jednostek lub gospodarstw domowych. Stąd też, gdy jednostki o podobnych cechach (cnotach obywatelskich) spotykają się i nawiązują relacje, powstaje dodatkowa wspólna jakość, która przynosi korzyści wszystkim członkom społeczności. Kapitał społeczny jest ich dobrem wspólnym.

Czy zatem Powiat Janowski słusznie dokonał wyboru w swojej strategii rozwoju do 2020 r., wskazując kapitał ludzki i kapitał społeczny jako nośnik postępu?

Biorąc pod uwagę dokonaną analizę SWOT oraz niektóre dane statystyczne zawarte w dokumencie „Strategia rozwoju Powiatu Janowskiego na lata 2007-2020”⁸, w tym:

1) słabe strony powiatu:

- Niekorzystne tendencje demograficzne, w tym m.in. że ludność Powiatu Janowskiego stanowi tylko około 2% ludności województwa lubelskiego, z czego ponad 75% zamieszkuje tereny wiejskie oraz nasilający się proces migracji zewnętrznych poza granice powiatu,
- Niekorzystną strukturę wykształcenia mieszkańców powiatu, w tym ponad 40% jego mieszkańców posiada wykształcenie podstawowe, a tylko 8% wyższe,
- Niekorzystną strukturę gospodarczą, w tym zatrudnienie około 65% ludności w rolnictwie we własnych gospodarstwach domowych, 15% w zakładach przemysłowych,
- Rosnącą liczbę osób nieprzystosowanych społecznie i ekonomicznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, wysokie bezrobocie oraz niewielką liczbę ofert pracy,
- Słaba sieć mieszkań komunalnych dla mniej zamożnej części społeczeństwa.

⁷ Patrz K. Sierocińska: Kapitał społeczny, definiowanie, pomiary i typy, Studia ekonomiczne Nr 1 (LXVIII/2011, www.inepan.waw.pl.

⁸ Więcej Dokument „Strategia rozwoju Powiatu Janowskiego na lata 2007-2020”, s. 81- 87

⁶ Dokument „Strategia rozwoju Powiatu Janowskiego na lata 2007-2020”, s. 87

1) mocne strony powiatu:

- Względnie dobre położenie komunikacyjne całego Powiatu Janowskiego względem krajowych dróg nr 19 i 74,
- Potencjał naturalnego środowiska Powiatu Janowskiego, tj. kompleksy leśne tworzące Park Krajobrazowy i rezerваты przyrody, możliwości turystyczne Zalewu Janowskiego,
- Względnie duży odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do krajowych wskaźników,
- Względnie wysoki potencjał wolnych terenów pod działania inwestycyjne,
- Zasoby rolnictwa i ogrodnictwa – surowce dla przemysłu przetwórczego oraz wysokiej jakości miejscowe wody, a także zasoby drewna dla przemysłu drzewnego,
- Walory krajoznawcze – czyste środowisko naturalne, walory etnograficzne,

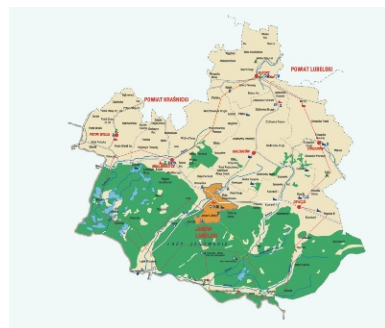
Samorząd Powiatu Janowskiego wskazał kilka szans rozwojowych, a w nich:

- Rozwój usług turystycznych na terenie całego województwa jest szansą na nowe miejsca pracy oraz wzrost dochodów miejscowej ludności,
- Zwiększające się zainteresowanie młodego pokolenia wykształceniem nawet poprzez wyjazdy do innych miejscowości,
- Rozwój nowych form zatrudnienia, szczególnie z uwzględnieniem trendu na wzrost usług informatycznych, Tarnobrzskiej Strefy Ekonomicznej,
- Rozwój specjalizacji regionu lubelskiego w niszowych sektorach produkcji i usług – wysokiej jakości żywność - żywność tradycyjna i regionalna,
- Dobre relacje pomiędzy poszczególnymi samorządami gminnymi oraz władzami Powiatu Janowskiego.

We wszystkich tych celach strategicznych Powiat Janowski stawia na czynnik ludzki, na rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Kiedy w tym miejscu przypomnimy sobie o korzyściach z rozwoju różnych form ekonomii społecznej wówczas odpowiedź na pytanie staje się oczywista. Tak ekonomia społeczna może tylko pomóc realizować strategiczne cele do 2020 r.

Ekonomia społeczna drogą do osiągnięcia strategicznych celów rozwojowych Powiatu Janowskiego do 2020 r.

II Ekonomia społeczna Powiatu Janowskiego – czym dysponujemy, czego nam brakuje

Patrząc szeroko na sektor ekonomii społecznej w Powiecie Janowskim można powiedzieć, że mogłoby być znacznie lepiej. Według danych posiadanych przez Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS Lublin wynika, że na ogólną liczbę 3.754 zarejestrowanych organizacji pozarządowych (bez ochotniczych straży pożarnych i klubów sportowych) oraz podmiotów ekonomii społecznej, Powiat Janowski dysponuje w 2012 r.⁹:

- 42 organizacjami pozarządowymi,
- 3 podmiotami ekonomii społecznej, tj. 1 klubem integracji społecznej, 1 warsztatem terapii zajęciowej oraz 1 ośrodkiem wsparcia ekonomii społecznej.

Odnosząc te dane do sytuacji innych powiatów województwa lubelskiego (łącznie z miastem Lublinem na prawach powiatu) trzeba wyraźnie wskazać, że listę zamyka Powiat Janowski.

Tabela 1. *Ekonomia społeczna Powiatu Janowskiego (dane za 2011 r.)*

Powiat	Organizacje pozarządowe	Podmioty ekonomii społecznej	Ogółem
bialski	142	4	146
Biała Podlaska miasto na pr. powiatu	95	2	97
biłgorajski	125	10	135
Chełm miasto na pr. powiatu	149	8	157
chełmski	109	7	116
hrubieszowski	142	4	146
janowski	42	2	44
krasnostawski	79	2	81
kraśnicki	118	3	121
lubartowski	111	3	114
lubelski	153	3	156
Lublin miasto na pr. powiatu	1 191	29	1220
łęczyński	98	2	100
łukowski	92	5	97
opolski	88	4	92
parczewski	38	8	46
puławski	177	9	186
radzyński	56	1	57
rycki	67	3	70
świdnicki	157	7	164
tomaszowski	122	8	130
włodawski	95	1	96
zamojski	85	5	90
Zamość miasto na pr. powiatu	223	9	232

Źródło: opracowanie na podstawie danych Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS Lublin

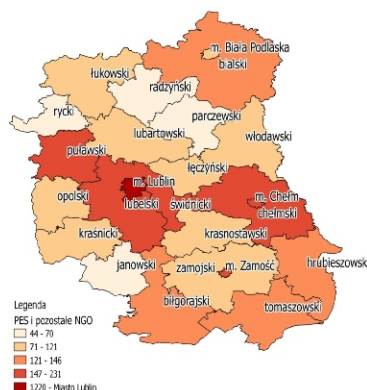
⁹ Na podstawie danych Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS Lublin, oraz bazy danych Klon/Jawor (stan na 3.08.2012 r.), www.ekonomiaspoleczna.pl, <http://archiwum.ozrss.iq.pl/klub.htm>

Lista najważniejszych organizacji pozarządowych działających na terenie Powiatu Janowskiego została zaprezentowana w Aneksie Nr 1. Wszystkie te podmioty mogą być doskonałym partnerem dla rozwoju niektórych form ekonomii społecznej. To dobry potencjał, który można wykorzystywać przy dalszej rozbudowie sektora ekonomii społecznej w powiecie, lecz chyba niewystarczający.

Lepszym spojrzeniem na miejsce Powiatu Janowskiego będzie mapa nasycenia powiatów Lubelszczyzny podmiotami ekonomii społecznej.

Rysunek 3. *Ekonomia społeczna Powiatu Janowskiego*

Źródło: informacja Obserwatorium Integracji Społecznej ROPS Lublin nt: *Diagnoza sektora podmiotów ekonomii społecznej w województwie lubelskim – 2012 r.*

Obie informacje (tablica i mapa) potwierdzają tezę, że nie jest najlepiej. Zasób podmiotów ekonomii społecznej Powiatu Janowskiego koncentruje się wokół kilku jednostek, reprezentujących wszystkie sfery ekonomii społecznej, i tak:

- W ramach podmiotów otoczenia ekonomii społecznej – centra i kluby integracji społecznej – w Janowie Lubelskim odnotowujemy jeden klub integracji społecznej (jeden z najstarszych w Polsce), działający w ramach struktur organizacyjnych Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy HUMANUS. Z jego działalnością oraz efektami można zapoznać się na specjalnej stronie internetowej www.jsnphumanus.pl.

W omawianej grupie brakuje centrum integracji społecznej. A przecież dzisiejsze rozwiązania prawne ustawy z dn. 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym pozwalają samorządom gminnym i powiatowym tworzyć ten podmiot.

- W ramach podmiotów wspierających rozwój ekonomii społecznej takich jak: OWES, OWSS, czy ROEFS, niestety nie można odnotować w oficjalnych statystykach krajowych takiego ośrodka w Powiecie Janowskim. Jednakże, w ramach struktur organizacyjnych JSNP „Humanus” powołany został od 2012 r. OWES, spełniający wszystkie funkcje takiego ośrodka. JSNP „Humanus” musi obecnie podjąć działania celem wpisania tego ośrodka w sieć działających w kraju placówek. Warto wspomnieć, że z historycznej perspektywy w Janowie Lubelskim już wcześniej, bo w latach

2007-2008 działał OWSS, prowadzony wspólnie z partnerem z Zamościa, tj. Stowarzyszeniem „Nowa Szansa”. Brak jednak środków finansowych na utrzymanie tego ośrodka spowodował jego zniknięcie w następnych latach z mapy instytucji wspierających powstawanie spółdzielni socjalnych. W tym także należy upatrywać niski stopień aktywności zarówno samorządów gminnych i powiatu a także organizacji pozarządowych na polu kreowania przedsiębiorstw społecznych typu spółdzielnie socjalne. Organizacje pozarządowe oraz instytucje samorządu gminy czy powiatu mogą jednak korzystać z pomocy i doradztwa innych ośrodków na terenie województwa lubelskiego.

- W ramach podmiotów sfery przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej, w tym spółdzielni socjalnych, w Powiecie Janowskim nie odnotowujemy przykładów tej aktywności osób bezrobotnych a także jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych. **Nie ma typowych podmiotów tej sfery takich jak spółdzielnie socjalne czy zakłady aktywności zawodowej**, zarejestrowanych i działających w Powiecie Janowskim.

Reasumując, można stwierdzić, że aktywność Powiatu Janowskiego w kreowaniu oraz tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej nie jest najsilniejszym punktem rozwoju kapitału ludzkiego i społecznego, mimo pojawiania się w ostatnich latach bardzo pozytywnych inicjatyw na terenie powiatu i miasta Janowa Lubelskiego. Te inicjatywy są działaniem najbardziej zaangażowanej w rozwijanie aktywnych form wsparcia i pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy „Humanus” z Janowa Lubelskiego.

Warto o tych inicjatywach wspomnieć, bowiem miały one charakter ogólnopolski i dały początek tworzeniu ogólnopolskich i lokalnych platform współpracy zarówno podmiotów zatrudnienia socjalnego jak i pozostałych zaliczanych do sektora ekonomii społecznej.

Pierwszym przedsięwzięciem, było zorganizowanie wspólnie w samorządem Gminy i Miasta Biłgoraj przedsięwzięcia o skali krajowej, a mianowicie **Pierwszych Ogólnokrajowych Targów Aktywnych Form Pomocy w Nadrzeczu k/ Biłgorajaw 2010 r.** Organizatorem ich byli Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim w partnerstwie z Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Biłgoraju, Centrum Ekonomii Społecznej w Lublinie oraz Polskim Towarzystwem Polityki Społecznej Oddział w Lublinie.

W tym ogólnokrajowym spotkaniu uczestniczył przedstawiciel ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego, Pani Krystyna Wyrwicka Dyrektor Departamentu Pomocy i Integracji MPIPS. Obecni byli także dr hab. o. Jan Mazur OSPPE Kierownik Katedry Polityki Społecznej i Etyki Politycznej KUL w Lublinie, Pani Aleksandra Podkońska z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, oraz Pani dr Marta Komorska z Instytutu Socjologii UMCS w Lublinie, a także przedstawiciele ROPS Lublin. Zorganizowane były stoiska targowe, na których prezentowany był dorobek m.in. zaproszonych z kraju podmiotów zatrudnienia socjalnego. Odbyły się również warsztaty dyskusyjne nad projektem nowelizacji ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

Sukcesem tego przedsięwzięcia było zainicjowanie powstania w Polsce Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej, pierwszej oddolnie tworzonej platformy współpracy podmiotów otoczenia ekonomii społecznej.

Foto 1. Przebieg pierwszych Targów Aktywnych Form Pomocy

Stoiska targowe podmiotów zatrudnienia socjalnego Nadzrzeczko k/Biłgoraja 2010 r.

Źródło: materiały archiwalne Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej-sekretariat IRSS

Drugim przykładem działania Powiatu Janowskiego na rzecz promowania ekonomii społecznej było powstanie Lubelskiego Partnerstwa Klubów Integracji Społecznej w 2011 r.

W 2011 r. w województwie lubelskim zawarte zostało porozumienie, którego sygnatariuszami były Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim, Stowarzyszeniem Wspierania Aktywności Społecznej „Stella” w Gminie Dubienka (powiat chełmski) oraz Stowarzyszenie „NOWA SZANSA” w Zamościu - *Partnerstwo na rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego*, na terenie wiejskich gmin tego województwa. Jest to krok do utworzenia szerszej platformy współpracy podmiotów zatrudnienia socjalnego w województwie lubelskim. Lista sygnatariuszy tego porozumienia powiększyła się w kwietniu 2012 r. o Klub Integracji Społecznej MOPS w Puławach.

Foto 2. Podpisanie deklaracji Lubelskiego Partnerstwa Klubów Integracji Społecznej

Źródło: materiały archiwalne Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej -sekretariat IRSS

Czego brakuje w Powiecie Janowskim?

Na pewno nie brakuje chęci i działania w kierunku promowania ekonomii społecznej, co dotyczy jednak wybranej listy instytucji. Powinno nastąpić większe zaangażowanie po stronie samorządów gminnych i powiatu w promowaniu niektórych podmiotów ekonomii społecznej. Dobrym przykładem jest sąsiedni powiat biłgorajski, a szczególnie władze miasta Biłgoraj, które same uruchomiły na przykład spółdzielnię socjalne osób prawnych.

Dlatego ważnym staje się nie tylko poznanie „ścieżek” prowadzących do tworzenia tych podmiotów, ale także promowanie ich.

III Po ścieżce „otoczenia ekonomii społecznej” – inspiracje dla Powiatu Janowskiego

Działania instytucji tworzących podstawowe podmioty zatrudnienia socjalnego – samorządów gmin i powiatów oraz organizacji pozarządowych - w okresie 2004-2011, stopniowo przyczyniały się do powiększania krajowego zasobu tych podmiotów. Początki były jak zwykle trudne oraz niezrozumiałe dla wielu instytucji pomocy społecznej i rynku pracy. Zwłaszcza tworzenie centrów integracji społecznej (dalej: CIS) było skomplikowanym proceduralnie procesem. Przeciwnieństwem z kolei był proces tworzenia klubów integracji społecznej (dalej: KIS). Nie można także pomijać warsztatów terapii zajęciowej (dalej: WTZ), stanowiących ważne ogniwo aktywizacji osób niepełnosprawnych.

Co dzisiaj wiemy o tych podmiotach zatrudnienia socjalnego?

Najpierw zaczniemy od centrów integracji społecznej a potem skoncentrujemy się na klubach integracji społecznej.

Centra Integracji Społecznej – statystyka i proces tworzenia

Krajowa lista centrów integracji społecznej obejmuje na koniec 2011 r., 74 jednostki organizacyjne (Aneks Nr 2). Na przestrzeni 2004-2011 struktura instytucji tworzących CIS-y odzwierciedlała tendencje przewagi organizacji pozarządowych nad jednostkami samorządu terytorialnego. Ustawa o zatrudnieniu socjalnym dopuszcza dzisiaj także samorząd powiatu oraz samorząd województwa jako instytucje mogące tworzyć te podmioty.

<p>Centra Integracji Społecznej mogą tworzyć: gmina, powiat i województwo</p>	<p>Art.3 ust.2 „Centrum, na zasadach określonych w ustawie, może być tworzone przez:</p> <p>1) jednostkę samorządu terytorialnego w formie:</p> <p style="padding-left: 20px;">a) jednostki budżetowej,</p> <p style="padding-left: 20px;">b) samorządowego zakładu budżetowego,</p> <p>2) organizację pozarządową;”</p>
--	--

Tendencja przyrostu liczby CIS-ów w latach 2006 r. – 2011 r. przedstawiona została w poniższej tabeli.

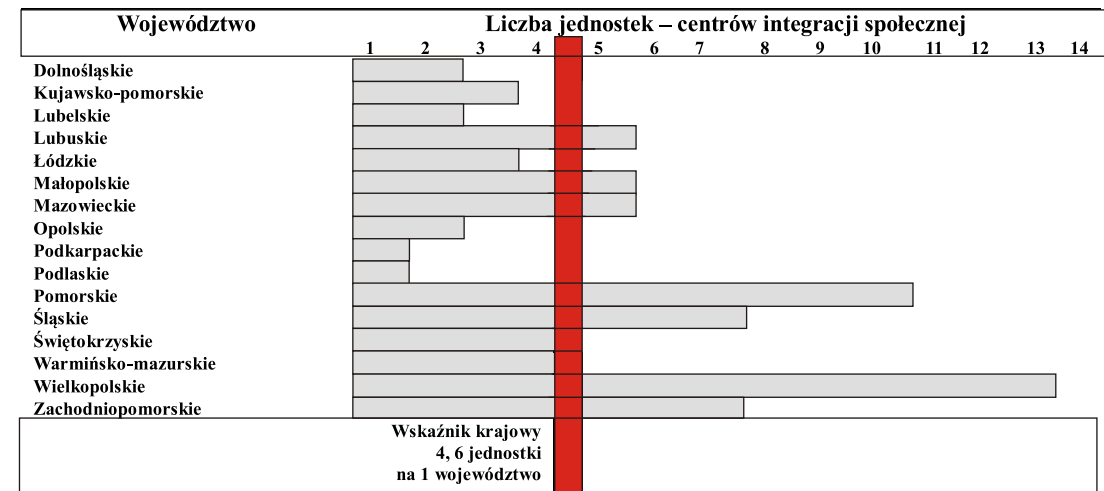
Tabela 1. Liczba centrów integracji społecznej w Polsce wg. instytucji tworzących

Wyszczególnienie	2006 r.	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Ogółem	37	53	59	67	70	74
Utworzone przez samorząd terytorialny	18	20	20	20	20	20
Utworzone przez III sektor	19	33	39	47	50	54

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji ze sprawozdań wojewodów o działalności centrów integracji społecznej za 2011 r.

Rozmieszczenie terytorialne CIS-ów jest nierównomierne. Trzeba dodać, że dopiero w roku 2011 na mapie Polski pojawiły się centra w województwach podlaskim i podkarpackim. Stopień „przestrzennego nasycenia” województw liczbą działających CIS-ów wyróżnia przede wszystkim takie regiony jak: Wielkopolska, Pomorze oraz Region Zachodniopomorski. Stopień „przestrzennego nasycenia” kraju centrami integracji społecznej przedstawiony został na poniższym diagramie. **Przyjmując dane z 2011 r. można przyjąć, że wskaźnik „nasycenia województwa centrami” w skali kraju wynosi 4, 6 centrum integracji społecznej na 1 województwo.**

Rysunek 3. Przestrzenne nasycenie centrami integracji społecznej wg województw (2011 r.)

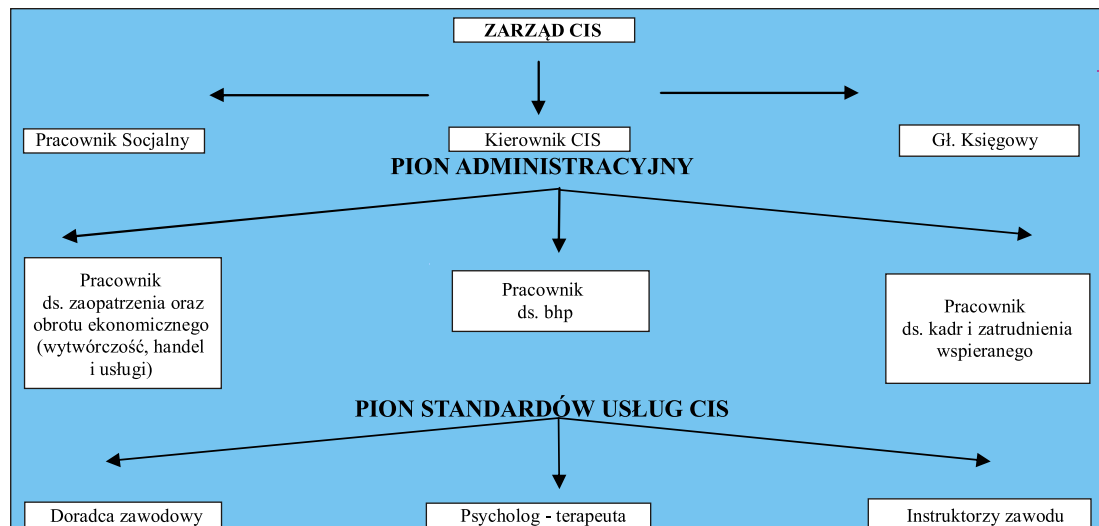
Źródło: opracowanie wg. *Informacji o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej* – druk sejmowy 676/2012

Centra integracji społecznej w latach 2004 -2011 tworzone były za pomocą dwóch „scenariuszy, które można określić, jako:

- 1) *ścieżka tworzenia centrów I generacji* – to okres 2004-2010, w którym podstawową jednostką samorządu terytorialnego była gmina (wójt, burmistrz i prezydent miasta) a formą organizacyjną „gospodarstwo pomocnicze”,
- 2) *ścieżka tworzenia centrów II generacji* – to okres, po 2010 r., w którym upoważniono wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, a więc gminę, powiat i województwo do tworzenia centrów w formie jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego.

Bez względu na formę organizacyjno-prawną wykształcił się w okresie 2004-2011 **standard organizacyjny CIS**, który można przedstawić za pomocą poniższego schematu.

Rysunek 4. Przykładowy schemat struktury organizacyjnej Centrum Integracji Społecznej

Źródło: opracowanie własne

Reforma finansów publicznych likwidująca na koniec 2010 r. formę „gospodarstwa pomocniczego” spowodowała konieczność podejmowania przez jednostki samorządu terytorialnego decyzji o przekształceniu lub likwidacji działającego centrum. Część działających CIS-ów została przekształcona, czego przykładami są:

• **Przykład przekształceń – z gospodarstwa pomocniczego na jednostkę budżetową**

Pierwszy przykład przekształceń – z gospodarstwa pomocniczego na jednostkę budżetową

Centrum Integracji Społecznej Miasta Chełm

Centrum Integracji Społecznej w Chełmie powstało w sierpniu 2006 roku. Centrum Integracji Społecznej zostało powołane przez Prezydenta Miasta Chełm, Zarządzeniem Nr 855/06 z dnia 18 maja 2006 r. Do końca 2010 roku Centrum działało na zasadach gospodarstwa pomocniczego Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie. Od stycznia 2011 roku Centrum jest jednostką organizacyjną Miasta Chełm, nieposiadającą osobowości prawnej, prowadzącą działalność w formie jednostki budżetowej, (Uchwała Nr LVI/504/10 Rady Miasta Chełm z dn. 28 października 2010 r.). Podstawą prawną działania Centrum jest ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym.

• **Przykład przekształceń – z gospodarstwa pomocniczego na samorządowy zakład budżetowy**

Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia w Bydgoszczy

Centrum Integracji Społecznej im. Jacka Kuronia w Bydgoszczy na mocy Uchwały LXVII/1153/10 Rady Miasta Bydgoszczy z dnia 27 października 2010 roku zostało przekształcone w samorządowy zakład budżetowy.

Pod koniec I półrocza 2012 r. zasygnalizowana została inicjatywa utworzenia przez Starostę Sanockiego pierwszego w województwie podkarpackim centrum, z myślą o mieszkańcach powiatu, których ponad 28% korzysta ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia. Proces ubiegania się o nadanie statusu centrum rozpoczął się w maju 2012 r.

Organizacje pozarządowe to drugi rodzaj instytucji wymienionych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym, które mogą tworzyć podmioty zatrudnienia socjalnego, tj. centra i kluby integracji społecznej. Warto wspomnieć, że w 2009 r. zmiana ustawy o finansach publicznych likwidowała formę gospodarstwa pomocniczego, w której niektóre centra integracji społecznej utworzone przez samorząd terytorialny mogły działać tylko do końca 2010 r. W tym czasie organizacje pozarządowe stały się partnerem dla samorządów, który mógł przejmować prowadzenie centrum integracji społecznej od gmin. Taki przykład mamy w Toruniu. Ponadto, w 2010 r. znowelizowana ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie umożliwiła rozszerzyć pojęcie organizacji pozarządowych o spółdzielnie socjalne, a to z kolei po wprowadzeniu zmian w ustawie o zatrudnieniu socjalnym umożliwia spółdzielniom socjalnym osób prawnych być uznanym jako instytucja tworząca centrum integracji społecznej.

Obecnie są dwa warianty dla organizacji pozarządowych zainteresowanych problematyką prowadzenia centrum integracji społecznej:

1. Autonomiczny – przygotowanie wniosku o nadanie statusu centrum oraz przeprowadzenie procedury uzyskania środków na pierwsze wyposażenie i pierwsze trzy miesiące działania.
2. Przejęcie - przeprowadzenie procedury przejęcia majątku, praw oraz zobowiązań dotychczasowego centrum, prowadzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego.

• **Przykład przekształceń – przekazanie samorządowego CIS do organizacji pozarządowej**

Centrum Integracji Społecznej CISTOR Toruń

W dniu 1 maja 2010 r. CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne przejęło zadania dotychczas wykonywane przez centrum, które utworzone było z inicjatywy Prezydenta Miasta Torunia. Przejęto wszystkich pracowników, składniki majątku oraz zadania związane z prowadzeniem reintegracji zawodowej i społecznej. W dniu 1 kwietnia 2010 r., Wojewoda Kujawsko-Pomorski przyznał statusu Centrum dla przejmującej instytucji. Pod koniec kwietnia 2010 r. zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1241) oraz na podstawie Zarządzenia nr 25 Prezydenta Miasta Torunia z dnia 02.02.2010 r., zlikwidowano gospodarstwo pomocnicze.

W Polsce istnieje kilka przykładów inicjatywy samorządu powiatowego tworzenia centrum integracji społecznej. Najbardziej znane przykłady to z 2005 r. Powiat Łobeski oraz z 2011 r. Powiat Sanocki, który pozyskał wsparcie z Gminy Zagórz, Gminy Zarszyn oraz Gminy Besko¹⁰. Mimo potrzeby zagwarantowania odpowiednich środków na działalność roczną centrum, których wysokość kształtuje się w rozpiętym przedziale od 500,0 tys. zł do 1.000,0 tys. zł, wskaźniki efektywności są przemawiającymi argumentami za rozważaniem tworzenia tych podmiotów zatrudnienia socjalnego.

Opinia w środowisku osób z grup ryzyka wykluczenia społecznego o efektywnych metodach pomocy CIS-ów w poszukiwaniu zatrudnienia na otwartym rynku pracy, skutecznie

¹⁰ Protokół XIV sesji zwyczajnej Rady Powiatu w Sanoku IV kadencji z dnia 23 września 2011r., www. bip.powiat-sanok.pl

wpływa na ich aktywne postawy (aktywne uczestnictwo), szczególnie w okresach, kiedy skala ogólnego bezrobocia w kraju wzrasta. Im trudniejsza sytuacja na rynku pracy, tym wyższa efektywność CIS-ów, czego przykładem jest 2011 r. – wskaźnik pozytywnego zakończenia 52,1 %, wobec niższej o ponad 1 punkt procentowy jego wartości w 2010 r.

Ogólnokrajowy wskaźnik ekonomicznego usamodzielnienia uczestników centrów za okres 2010-2011, bez stosowania formuł „zatrudnienia wspieranego” kształtował się na poziomie 70%¹¹.

Inspiracja dla Powiatu Janowskiego – wspólne centrum integracji społecznej kilku gmin i starostwa powiatowego

W 2005 r. powstało na bazie porozumienia 5 gmin Powiatu Łobeskiego centrum integracji społecznej, które obecnie prowadzone jest przez Stowarzyszenie „Współlistnienie” z Łobza. Status został nadany 15 lipca 2005 r. Środki finansowe na utworzenie tego centrum wyasygnowały samorzady gmin: Łobez, Radowo Małe, Resko, Dobra, oraz Węgorzyno, a podstawą takiej decyzji była wysoka stopa bezrobocia – ponad 25% w całym powiecie.

Kluby Integracji Społecznej – statystyka i proces tworzenia

O liczbie działających klubów integracji społecznej będziemy mogli się więcej napisać po 2012 r., kiedy to nastąpi wpływ informacji z ustawowo prowadzonych przez wojewodów rejestrów. Z dostępnych danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na koniec 2011 r., że liczba tych podmiotów wynosiła **286 jednostek**, w tym: 223 jednostki prowadziły swoją działalność bez przerw (bez zawieszania działalności).

Szacunkowy poziom krajowego wskaźnika „nasylenia województwa klubami” –17,8 jednostki na 1 województwo. Jednakże, ten przeciętny wskaźnik nie odzwierciedla równomierności rozmieszczenia klubów. Dominującym województwem po względem liczebności KIS-ów jest województwo warmińsko-mazurskie (116 jednostek).

¹¹ Patrz sprawozdanie do Sejmu RP z realizacji zadań ustawy o zatrudnieniu socjalnym pt: „Informacja o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej” – druk sejmowy 676 z 2012 r.

Rysunek 5. Przestrzenne nasylenie klubami integracji społecznej wg. województw(2010 r.)

Województwo	Liczba jednostek klubów integracji społecznej			Łączna liczba w województwie
	Do 10 jednostek	11- 20 jednostek	Powyżej 21 jednostek	
Dolnośląskie				8
Kujawsko-pomorskie				18
Lubelskie				18
Lubuskie				3
Łódzkie				14
Małopolskie				12
Mazowieckie				18
Opolskie				10
Podkarpackie				6
Podlaskie				2
Pomorskie				8
Śląskie				6
Świętokrzyskie				6
Warmińsko-mazurskie				116
Wielkopolskie				14
Zachodniopomorskie				16
	Wskaźnik krajowy 17,8 jednostki na 1 województwo			

Źródło: opracowanie wg. *Informacji o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej* – druk sejmowy 676/2012

Większość KIS-ów powołanych zostało uchwałami rad gmin (62% działających), co oznacza, że pozostała liczba jest inicjatywą organizacji pozarządowych.

Powstanie klubów integracji społecznej w 67% przypadków poprzedzone zostało lokalną diagnozą sytuacji społecznej, szczególnie osób z grup ryzyka zagrożenia wykluczenia społecznego. Prawie 40% KIS-ów działa jako wyniki naśladowania dobrych praktyk innych samorządów gmin i organizacji pozarządowych.

Przepisy ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.), przewidują określony katalog instytucji tworzących kluby integracji społecznej. Podstawą jest przepis art. 18 ust.1 ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym – art.18. 1.

Gmina lub organizacja pozarządowa oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust.2 pkt. 3, prowadzące reintegracje zawodową i społeczną dla osób, o których mowa w art.1, mogą prowadzić klub integracji społecznej. Klub integracji społecznej prowadzony jest po dokonaniu wpisu w rejestrze, o którym mowa w art. 18a.

Samorządowy Klub Integracji Społecznej – gmina jednostka organizacyjna

Decyzja o utworzeniu takiego klubu może być oparta na przepisie art. 9 ust 1, ustawy o samorządzie gminnym, który wskazuje, iż w celu wykonywania zadań gmina może tworzyć jednostki organizacyjne, a także zawierać umowy z innymi podmiotami, w tym z organizacjami pozarządowymi. Zgodnie z tym przepisem klub integracji społecznej utworzony przez gminę może działać, jako gminna jednostka organizacyjna.

Rysunek 6. Klub integracji społecznej, jako wyodrębniona jednostka organizacyjna gminy

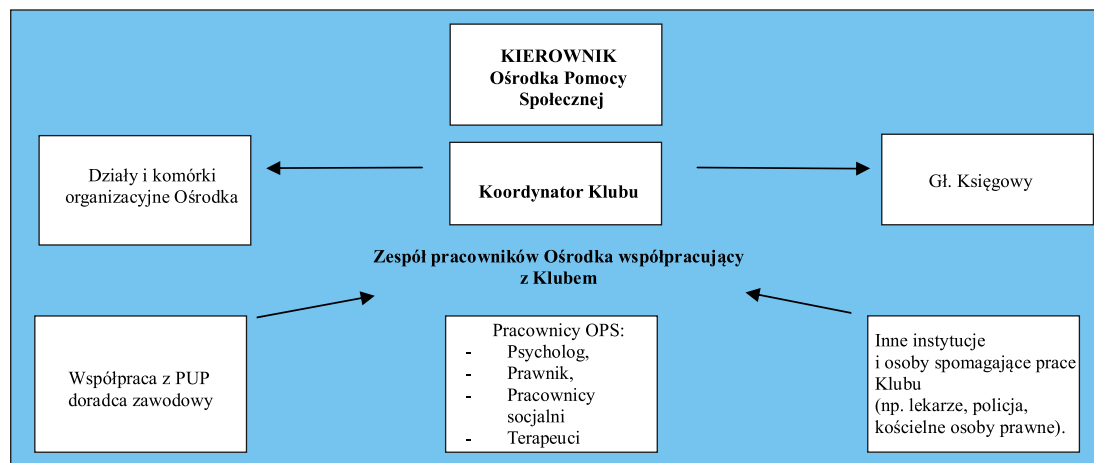

Źródło: opracowanie własne

Samorządowy Klub Integracji Społecznej – w strukturze gminnej jednostki organizacyjnej

Samorządowe kluby integracji społecznej to również możliwość skorzystania z przepisów ustawy o pomocy społecznej, a szczególnie przepis art. 15 pkt. 6, mówiący, że pomoc społeczna polega w szczególności na rozwijaniu nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Rysunek 7. Schemat Klubu Integracji Społecznej działającego w strukturze ośrodka pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne

Klub Integracji Społecznej organizacji pozarządowej – na zlecenie gminy lub autonomiczny

Ten podmiot zatrudnienia socjalnego może działać jako jednostka statutowej struktury organizacji pozarządowej (wpis do statutu) lub też zgodnie z art.4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie być przedmiotem zlecenia zadania publicznego – realizacji usług reintegracji społecznej poprzez formułę klubu. W tym ostatnim przypadku pod pojęciem „organizacji pozarządowej” rozumie się również spółdzielnię socjalną.

Rysunek 8. Schemat Klubu Integracji Społecznej działającego w strukturze organizacji pozarządowej

Źródło: opracowanie własne

Klub Integracji Społecznej spółdzielni socjalnej – spółdzielni osób fizycznych lub osób prawnych

Od 2011 r. usankcjonowano w przepisach prawa model organizacyjny KIS w strukturach spółdzielni socjalnej. *Po pierwsze*, w ustawie o zatrudnieniu socjalnym rozszerzony został katalog instytucji uprawnionych do tworzenia klubów o podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. *Po drugie*, w ustawie o spółdzielniach socjalnych przepis art. 2 ust. 2 i ust. 3 wskazują obszar działania spółdzielni socjalnej tożsamy z celami ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

W kraju istnieje już kilka przykładów działania klubów w strukturach spółdzielni socjalnych, przy czym najbardziej znanym i posiadającym bogate doświadczenia jest Klub Integracji Społecznej przy Spółdzielni Socjalnej „Koziołek” z Lublina, którego usługi skierowane są do mieszkańców dzielnicy Bronowice w Lublinie.

Ekonomika świadczonych przez kluby usług uzależniona jest od długości cykli zajęciowych, wyrażanych za pomocą liczby miesięcy uczestnictwa. Zakres merytorycznych usług klubów jest dopasowywany do ujawnionych w trakcie rekrutacji dysfunkcji społeczno-zawodowych. Stąd też, struktura tych usług obejmuje różnorodne obszary tematyczne, które można przedstawić za pomocą uniwersalnego schematu:

- Pośrednictwo pracy oraz cykliczne spotkania z doradcą zawodowym wraz z praktyczną nauką poszukiwania zatrudnienia, począwszy do pisania dokumentów aplikacyjnych, aż do nauki zasad komunikacji interpersonalnej.
- Kursy zawodowe, w tym: kurs obsługi komputera, kurs prawa jazdy, kurs wizażu, warsztaty zdrowego żywienia, warsztaty zarządzania budżetem domowym, szkolenie z zakresu nordicwalking, szkolenia językowe, itp.
- Porady psychologiczne, prawne i mieszkaniowe
- Zajęcia integracyjne – wyjazdy krajoznawcze, wyjścia do kina i teatru, imprezy sportowe oraz rodzinne, zmierzające do tworzenia grup samopomocowych.

Warsztaty Terapii Zajęciowej – ważny podmiot otoczenia ekonomii społecznej

To specyficzny podmiot sektora ekonomii społecznej, pozostający w „cieniu” dwóch pierwszych rodzajów, jednakże ważny dla osób niepełnosprawnych.

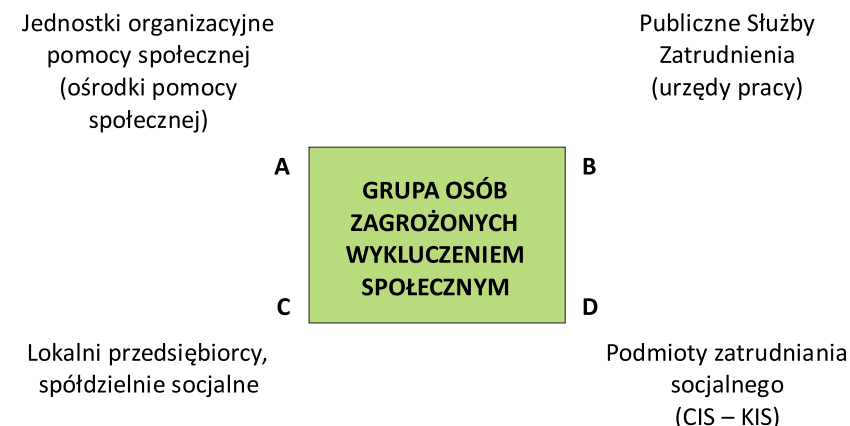
Są to warsztaty pracy, w których osoby niepełnosprawne zdobywają umiejętności robocze, nawyki pracownicze, biorą udział w różnego rodzaju szkoleniach. Uczestnicy WTZ muszą posiadać orzeczenie o niepełnosprawności, bowiem WTZ stwarza możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej. WTZ działają na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123. poz. 776 z późn. zm.) oraz na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz.U.nr.63. poz. 587). Działanie WTZ jest finansowane z funduszy PFRON, jednak jest również możliwe finansowanie z innych źródeł, tj. dotacje samorządowe, darowizny z organizacji, osób prywatnych oraz darowizny sponsorów.

**Rola Powiatu Janowskiego –
promowanie lokalnych
partnerstw w gminach
z udziałem podmiotów
zatrudnienia socjalnego**

*Promowanie i inspirowanie Gmin
do tworzenia społecznych struktur
według reguły Aktywnego
Kwadratu Lokalnego Partnerstwa*

Podmioty zatrudnienia socjalnego poprzez swoją praktykę okresu 2004-2011 wpisały się trwale w swego rodzaju model partnerskiej współpracy w lokalnym środowisku. Model ten dla potrzeb problematyki zatrudnienia socjalnego nazywany jest często **Aktywnym Kwadratem Lokalnego Partnerstwa (AKLP)**.

Rysunek 9. Schemat Aktywnego Kwadratu Lokalnego Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne

Podmioty zatrudnienia socjalnego w modelu AKLP wypełniają kilka istotnych ról:

- *Rolę inicjatora powstawania / tworzenia lokalnych miejsc aktywizacji społeczno-zawodowej* – to jest rola partnera, który stwarza możliwości dla instytucji pomocy społecznej (ośrodki pomocy społecznej) oraz instytucji rynku pracy (powiatowe urzędy pracy) w korzystaniu przez nie z ustawowych narzędzi – np. indywidualny program zatrudnienia socjalnego lub kontrakt socjalny. Tym samym centrum lub klub integracji społecznej odciąża ustawowe instytucje pomocy i wsparcia w wypełnianiu przez nich zadań pomocowych wobec „trudnych grup społecznych”.
- *Rolę usługodawcy wobec osób potrzebujących pomocy i wsparcia* – to jest rola polegająca na bezpośrednim dostarczaniu określonych usług (edukacja, integracja, wsparcie prawne, psychologiczne, nauka zawodu) dla grup osób, które z racji ustawowych mogą korzystać w zasadzie tylko z systemu świadczeń pomocy społecznej, bowiem często są już pozbawione praw do zasiłku dla bezrobotnych. Podmiot zatrudnienia socjalnego staje się dodatkowym miejscem, szczególnie na poziomie gminy, w którym gromadzone są informacje o ofertach pracy, a także miejscem organizowania bezpośrednich spotkań w przedsiębiorcami.
- *Rolę integracyjną wobec rodzin członków zajęć w centrum lub klubie integracji społecznej* – to rola, która jest łącznikiem pomiędzy uczestnikiem zajęć, a jego członkami rodziny, bowiem często zajęcia reintegracji społecznej prowadzone są w szerokim gremium. Na spotkaniach integracyjnych bywają nie tylko „uczestnicy”, ale również ich dzieci, współmałżonkowie, a nawet sąsiedzi.

**Dobra rada - współpraca
Powiatu Janowskiego z
krajową reprezentacją
podmiotów zatrudnienia
socjalnego.**

**Konwent Centrów i Klubów
Integracji Społecznej z
reprezentacją Powiatu**

W dniu 14 października 2011 r. w Białobrzegach k/Legionowa/Warszawa doszło do podpisania przez 42 podmioty zatrudnienia socjalnego deklaracji przystąpienia do Konwentu Centrów i Klubów Integracji Społecznej (skrót: Konwent CIS / KIS), będącego próbą tworzenia formalno-prawnego ogólnokrajowego forum. Jednym z nadrzędnych celów przyjętych przez Konwent CIS / KIS jest utrzymywanie ścisłej współpracy z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, urzędami pracy oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24 kwietnia 2004 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Jednym z założycieli Konwentu CIS / KIS był przedstawiciel Powiatu Janowskiego – Janowski Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” z Janowa Lubelskiego, dysponujący w swoich strukturach organizacyjnych klubem integracji społecznej.

Na dzień 30 października 2012 r. liczba członków Konwentu CIS / KIS wynosi 90 podmiotów zatrudnienia socjalnego.

Foto 3. Podpisanie deklaracji powołania Konwentu CIS/KIS w dniu 14 października 2011 r.

Źródło: materiały archiwalne Konwentu CIS/KIS

Jakie dodatkowe korzyści może uzyskać Powiat Janowski tworząc podmioty zatrudnienia socjalnego?

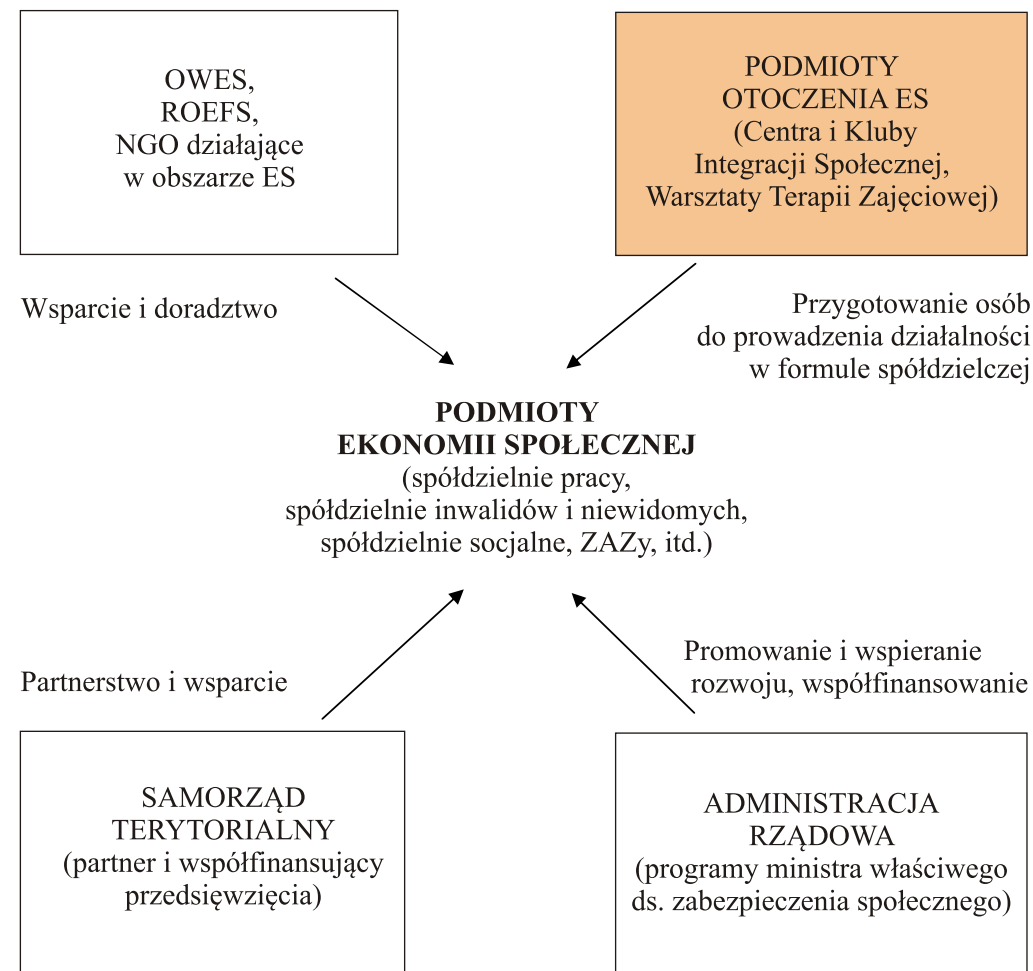
Odpowiedzi na to pytanie należy poszukiwać w obszarze tworzenia nowych miejsc pracy. Przecież centra i kluby integracji społecznej mogą być miejscami pracy dla różnych specjalistów, szczególnie w takich dziedzinach jak: psychologia, terapia, socjoterapia, praca socjalna, prawo oraz instruktorzy zawodów. Przy braku możliwości tworzenia miejsc w tradycyjnych sektorach, podmioty zatrudnienia socjalnego mogą być szansą na pracę dla osób z wykształceniem głównie humanistycznym.

Dlatego też, podmioty zatrudnienia socjalnego muszą być traktowane jako element sektora ekonomii społecznej. Nie ma znaczenia, czy będą to podmioty zwane przez niektórych podmiotami otoczenia ekonomii społecznej, czy też podmiotami „czystej ekonomii społecznej”. Ekonomia społeczna to dziedzina ciągle jeszcze kształtowana przez nowe praktyczne doświadczenia, a obecna sytuacja społeczna wielu grup zmusza odpowiedzialne władze samorządowe oraz rządowe do wspierania wszelkich inicjatyw zmniejszających zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Aby te korzyści się pojawiły należy pamiętać o miejscu podmiotów zatrudnienia socjalnego w zintegrowanym systemie wsparcia ekonomii społecznej.

Związek pomiędzy podmiotami zatrudnienia socjalnego, a pozostałymi podmiotami sektora ekonomii społecznej (spółdzielniami socjalnymi, przedsiębiorstwami społecznymi itp.) został wyraźnie podkreślony w Polsce dopiero po ukazaniu się *Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. sprawie gospodarki społecznej*¹². Centra i kluby integracji społecznej stanowią **sieć podmiotów otoczenia ekonomii społecznej**, będącą elementem całego sektora ekonomii społecznej.

Rysunek 10. Sieć centrów i klubów integracji społecznej w sektorze ekonomii społecznej

Źródło: opracowanie własne

¹² Pełny tekst Rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r. na stronie www.europal.eu (na dzień 26 lutego 2010 r.).

<p style="text-align: center;">CIS CHEŁM</p> <p>CIS Chełm działa od 2006 r. a w dniu 16 października 2006 r. podpisano pierwszy indywidualny program zatrudnienia socjalnego w tym mieście.</p> <p>CIS Chełm przyczynił się do powstania pierwszej w mieście spółdzielni socjalnej „Tęcza”, założonej przez uczestników III edycji. Spółdzielnia prowadzi działalność gastronomiczną oraz planuje usługi opiekuńcze.</p> <p>CIS Chełm był pierwszym w kraju, w którym w 2010 r. musiano zastosować proces selekcji rekrutacyjnej na kolejną edycję zajęć, bowiem chętnych do udziału było ponad 170 osób a miejsc 60, wynikających z możliwości finansowych. Te efekty były podstawą podjęcia przez Prezydenta Miasta Chełm decyzji o utrzymaniu podmiotu zatrudnienia socjalnego w okresie likwidacji formuły gospodarstwa pomocniczego (2010r.) o zmiany jego na jednostkę budżetową miasta.</p>	<p style="text-align: center;">CIS ŁOBEZ</p> <p>Pierwsze w Polsce centrum integracji społecznej utworzone przez porozumienie gmin powiatu łobeskiego. Jego uczestnikami są mieszkańcy najodleglejszych miejscowości tego powiatu.</p> <p>CIS Łobez stanowi niezwykle trudne przedsięwzięcie logistyczne ze względu na dojazdy uczestników na zajęcia. To także przykład bardzo dobrego partnerstwa pomiędzy Starostwem Powiatowym, PCPR, PUP oraz organizacjami pozarządowymi. Uczestnikami są osoby z gmin: Łobez, Węgorzyna, Dobra, Resko i Radowo Małe. Wszystkie gminy partycypują w kosztach funkcjonowania CIS Łobez.</p> <p>Zasadą obowiązująca w CIS Łobez jest reguła „CIS nie wykonuje zleceń, usług, które mogą być konkurencyjne dla przedsiębiorców powiatu łobeskiego”.</p>
<p style="text-align: center;">CIS POLANOWICE k. BYCZYNY</p> <p>To jeden z najstarszych CIS-ów w Polsce powstałe pod koniec 2004 r., które dało początek rozwojowi różnych form ekonomii społecznej na terenie miasta i gminy Byczyna. Liderem współpracy wielu instytucji Miasta Byczyna w zakresie przedsięwzięć dotyczących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców gminy wiejskiej oraz miasta jest działacz samorządu terytorialnego, Pan Ryszard Gruner, Burmistrza Miasta Byczyna.</p> <p>Okres 2004 - 2011 w działalności CIS Polanowice to nie tylko kilka edycji zajęć, ale także przygotowywanie grup uczestników do samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej w formule spółdzielni socjalnych. Znanym efektem działania CIS Polanowice jest utworzenie prężnie działającej spółdzielni socjalnej „Gród”, zajmującej się obsługą obiektu turystycznego w mieście Byczyna – starodawnego grodu.</p>	<p style="text-align: center;">CIS CARITAS DIECEZJI SIEDLECKIEJ – MOSTOSTAL – POLIMEX SA SIEDLCE</p> <p>Centrum Integracji Społecznej w Siedlcach zostało utworzone przez NSZZ Solidarność Oddział w Siedlcach i Caritas Diecezji Siedleckiej, jako podmiot zatrudnienia socjalnego organizacji pozarządowych. To centrum, które bardzo mocno związane jest z Firmą Mostostal – Polimex Siedlce S.A. Status CIS jednostka uzyskała 23 sierpnia 2005 roku.</p> <p>Prowadzone dla uczestników zajęć sekcje zawodowe obejmują pracownie: ślusarsko – spawalniczą, krawiecko – szwalniczą, remontowo – budowlaną, florystyczno - ogrodniczą oraz opiekuna osób starszych. Efektywność zatrudnieniowa uczestników kształtuje się na poziomie 75%. CIS Siedlce posiada podpisane umowy o współpracy z PUP Siedlce, Przedsiębiorstwem Mostostal Siedlce S.A oraz PGK Siedlce.</p>

<p style="text-align: center;">KIS STOWARZYSZENIA NOWA SZANSA W ZAMOŚCIU</p> <p>W roku 2004, członkowie Stowarzyszenia „Nowa Szansa” w Zamościu, będąc bezrobotnymi zrealizowali pierwszy projekt edukacyjny na obszarze woj. lubelskiego w zakresie zatrudnienia socjalnego. W 2005 r. ta grupa osób była współtwórcą pierwszego w kraju podreçznika pt: <i>Tworzenie i Funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej, Vademecum – Jak założyć, prowadzić i finansować Klub Integracji Społecznej</i>. Te drobne sukcesy skłoniły grupę (9 osób bezrobotnych) do podjęcia własnej inicjatywy – utworzenia stowarzyszenia, a następnie klubu integracji społecznej. KIS „Nowa Szansa” to jeden z najbardziej aktywnych klubów w Polsce. Jest obecnie znany, jako ośrodek edukacji spółdzielczości socjalnej. Kolejnym etapem w działalności KIS „Nowa Szansa” jest współpraca z Zarządem SM im. Jana Zamojskiego. Pozwala to na uruchamianie programów prac społecznie użytecznych, w których mieszkańcy osiedla będący w bardzo trudnej sytuacji życiowej mogą minimalizować zadłużenia czynszowe, poprzez wykonywanie zadań na rzecz tej spółdzielni. Całokształt działalności KIS, został zauważony oraz doceniony przez Radę Miasta Zamościa oraz Prezydenta Miasta Zamościa. Pod koniec 2010 r. stworzona została platforma współpracy Rady Miasta Zamościa z podmiotami zatrudnienia socjalnego, ośrodkami pomocy społecznej, urzędem pracy i lokalnymi przedsiębiorcami na rzecz ekonomii społecznej.</p>	<p style="text-align: center;">KIS STOWARZYSZENIA STELLA W GMINIE DUBIENKA</p> <p>KIS w Gminie Dubienka powstawał z inicjatywy kobiet, mieszkanek tej gminy, które korzystały od wielu lat ze świadczeń pomocy społecznej oraz miały nikłą perspektywę aktywizacji zawodowej oraz podjęcia pracy. Po konsultacjach z pracownikami CIS Chełm postanowiono najpierw założyć własne stowarzyszenie a następnie w jego strukturach powołać KIS. Gmina Dubienka to typowa gmina wiejska, o ograniczonych możliwościach prozatrudnieniowych (brak na miejscowym rynku pracy pracodawców), lecz jednocześnie poszukującą nowych rozwiązań dla uaktywnienia lokalnej społeczności, np. tworzenia własnych podmiotów gospodarczych (spółdzielczość socjalna lub inna forma przedsiębiorstwa społecznego).</p> <p>Wraz z zajęciami w KIS zrodziły się nowe potrzeby, w tym: utworzenie gminnej świetlicy dla dzieci.</p> <p>KIS w Dubience stał się także miejscem edukacji przedstawicieli miejscowego samorządu w obszarze najnowszych rozwiązań ekonomii społecznej i aktywnych form pomocy. To działanie pozwoliło z kolei podjąć przez Radę Gminy starania o uruchomienie dla mieszkańców gminy programów prac społecznie użytecznych. Pod koniec 2011 r. z uczestniczek zajęć w KIS wyłoniła się już grupa inicjatywna dla utworzenia własnej spółdzielni socjalnej, która wykonywałaby na początek pewien zakres usług społecznych (usługi opiekuńcze) na terenie gminy.</p>
<p style="text-align: center;">KIS GOPS W KĘTRZYNIE</p> <p>KIS GOPS Kętrzyn to jeden z ponad 100 klubów w woj. warmińsko mazurskim działający już ponad 5 lat. Poza tradycyjnymi usługami reintegracji społeczno-zawodowej, prowadzi szerszą działalność wykraczającą poza ramy ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Tym obszarem jest proces interwencji w „zdrowie społeczne” gminy poprzez włączenie się KIS w realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz poszukiwanie aktywności społeczności Kętrzyna. Działania te prowadzone są w ramach projektu „EU PROGRESS Working for Equity in Health (VS/2010/0780)”- (w polskim tłumaczeniu EU PROGRESS Praca na Rzecz Równości w Sferze Zdrowia - projekt edukacji poprzez działanie w Gminie Kętrzyn).</p>	<p style="text-align: center;">KIS JSNP HUMANSU</p> <p>JSNP „Humanus” w Janowie Lubelskim, działa od 2007 r. Koncentruje się na inicjatywach wspierających osoby, korzystające ze świadczeń pomocy społecznej, dzieci i młodzież z rodziny dysfunkcyjnych. Stowarzyszenie prowadzi Centrum Aktywności Społecznej, w skład którego wchodzi: dwie Świetlice Środowiskowe „Stokrotka”, Klub Integracji Społecznej, Punkt Konsultacyjny dla Rodzin, Klub Seniora „Sybaryci”, Koło Wolontariatu, Zimowy Punkt Konsultacyjny dla Osób Bezdolnych i Zagrożonych Bezdolnością oraz OWES. Nową inicjatywą od 2012 r. jest Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz Uniwersytet III Wieku. Stowarzyszenie było organizatorem pierwszych Targów Aktywnych Form Pomocyw 2010r. i pierwszego Konwentu CIS i KIS w 2011 roku. Ma wiele nagród i wyróżnień, w tym: nagrody Ministra Pracy i Polityki Społecznej w latach 2008, 2009 i 2011 r.</p>

IV Po ścieżce „podmiotów wsparcia ES” – czy Powiat Janowski dołączy do ogólnokrajowej sieci wsparcia ES?

W kraju na dzień dzisiejszy istnieje już sieć podmiotów wsparcia ES, jest jednak ona nierównomiernie zlokalizowana. Niektóre regiony Polski mają trwałe struktury wsparcia ES a inne są zupełnie jej pozbawione.

Ośrodki wsparcia ES świadczą bogatą paletę usług, począwszy od bezpłatnych porad w przygotowywaniu wniosków do Europejskiego Funduszu Społecznego a skończywszy na udzielaniu finansowych grantów. Nie sposób jest przybliżyć charakterystykę wszystkich rodzajów form wsparcia, dlatego też wskazane zostaną te najważniejsze, z którymi zetknąć się można w praktyce.

Centra Ekonomii Społecznej (CES)

To inicjatywa partnerska, realizowana w ramach POKL w okresie lipiec 2009 r. – grudzień 2013 r., w składzie, której występują takie instytucje jak: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Departament Pożytku Publicznego MPiPS, Fundacja Pomocy Wzajemnej Barka, Fundacja Fundusz Współpracy, Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Instytut Spraw Publicznych, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, organizacja UNDP, oraz Związek Lustracyjny Spółdzielczości Pracy – Agencja Spółdzielczości Socjalnej w Krakowie.

Podstawowym celem CES jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie możliwości rozwiązywania problemów za pomocą narzędzi ekonomii społecznej oraz scalanie i koordynowanie działalności innych podmiotów wsparcia ES, tj. Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) oraz Ośrodków Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej (OWSS). Zadania CES to:

- Prowadzenie szkoleń i doradztwa dla OWES i OWSS w zakresie metodologii i organizacji funkcjonowania tych ośrodków oraz dostarczanie wiedzy prawno-organizacyjnej o działalności podmiotów ekonomii społecznej,
- Organizowanie ogólnopolskich i regionalnych spotkań integracyjnych, na których następować ma wymiana wiedzy i doświadczeń oraz wypracowywanie wspólnych stanowisk o kierunkach rozwoju ekonomii społecznej,
- Promowanie działalności OWES i OWSS, a także reprezentowanie środowiska tych podmiotów wobec administracji samorządowej i rządowej.

Mapa obecnie działających Centrów Ekonomii Społecznej (2010-2012) jest podzielona na kilka subregionów:

- **Subregion Północny** – CES prowadzony przez Fundację Fundusz Współpracy – Przedsiębiorstwo Społeczne „Garncarska Wioska”, 13-100 Nidzica, Kamionka 5. Swym zasięgiem obejmuje województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie oraz zachodniopomorskie, a specjalizuje się w doradztwie w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej przez podmioty ekonomii społecznej na terenie obszarów wiejskich, współpracy z instytucjami finansowymi.
- **Subregion Centralny** – CES prowadzony jest przez Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, 00-013 Warszawa, ul. Szpitalna 6. Swym zasięgiem obejmuje województwa: mazowieckie, kujawsko-pomorskie, łódzkie, a specjalizuje się w rzecznictwie, współpracy z administracją publiczną oraz koordynowaniu działań na rzecz jakości produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej.

- **Subregion Południowy** – CES prowadzony przez Agencję Rozwoju i Promocji Spółdzielczości Związku Lustracyjnego Spółdzielni Pracy, 30-646 Kraków, ul. Malborska 65. Swym zasięgiem obejmuje województwa: małopolskie, świętokrzyskie i śląskie a specjalizuje się w spółdzielczości socjalnej oraz certyfikacji OWES.
- **Subregion Wschodni** – CES prowadzony przez UNDP Biuro Projektowe w Polsce, 20-007 Lublin, ul. Peowiaków 11. Swym zasięgiem obejmuje województwa: lubelskie, podkarpackie i podlaskie, a specjalizuje się w obszarze ekologii i zielonych miejsc pracy oraz współpracą podmiotów ekonomii społecznej z biznesem.
- **Subregion Zachodni** – CES prowadzony przez Fundację Wzajemnej Pomocy „Barka”, 61-003 Poznań, ul. Św. Wincentego 6. Swym zasięgiem obejmuje województwa: wielkopolskie, dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie a specjalizuje się w budowie partnerstw lokalnych.

CENTRUM EKONOMII SPOŁECZNEJ Subregionu Wschodniego

Regionalne Centrum Ekonomii Społecznej

Obszar działania Centrum:
województwo lubelskie, województwo podkarpackie, województwo podlaskie

Podmiot prowadzący:
Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP), Biuro Projektowe w Polsce

Dane kontaktowe:

20-007 Lublin, ul. Peowiaków 11, Tel.: +48 81 532 23 27, F: +48 22 207 24 31,
strona www.undp.org.pl.

Anna Szadkowska-Ciężka, Dyrektorka RCES, anna.szadkowska@undp.org,
Tel.: 604 981 788

województwo lubelskie: Katarzyna Zabratąńska, katarzyna.zabratanska@undp.org,
Tel.: 783 892 617

województwo podkarpackie: Kamila Michalik, kamila.michalik@undp.org,
Tel.: 502 028 841

województwo podlaskie: Marta Małecka-Dobrogowska, marta.malecka@undp.org,
Tel.: 606 479 951

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) i Ośrodki Wsparcia Spółdzielczości Socjalnej (OWSS)

Rola ośrodków wsparcia ekonomii społecznej oraz rola ośrodków wsparcia spółdzielczości socjalnej wpisana jest w indywidualne projekty instytucji i podmiotów III sektora, które uzyskują dofinansowanie ze środków programowych ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego (np. z programu FIO, a wcześniej z zlikwidowanego już programu „Wspieranie Rozwoju Spółdzielczości Socjalnej”).

Kanwą do powstania OWES oraz OWSS była inicjatywa z 2005 r. kiedy pierwsze cztery *regionalne fundusze ekonomii społecznej* dysponując ogólną kwotą 1,0 mln zł rozpoczęły promocję, edukację i wsparcie tworzenia spółdzielni socjalnych¹³. To działanie miało charakter pilotażowy, sprawdzający jednocześnie sens powoływania bardziej trwałej struktury organizacyjnej (sieci) wspierającej proces tworzenia spółdzielni socjalnych. Wynik działalności tych regionalnych funduszy można uznać za bardzo pozytywny, bowiem na koniec 2006 r. w KRS na 40 zarejestrowanych spółdzielni socjalnych, połowa powstała w wyniku udzielonego grantu z tych regionalnych ośrodków.

Dzisiaj nieco zmodyfikowano zadania OWES i OWSS, po przejęciu i skoordynowaniu problematyki ekonomii społecznej, w tym spółdzielczość socjalnej przez Departament Pożytku Publicznego. Warto wskazać, że obecnie OWES i OWSS nie mogą wspierać finansowo prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej, co jest zasadniczą różnicą do ich okresu działalności z przed 2009 r.

Przykładami OWES działającymi na Lubelszczyźnie są projekty realizowane przez¹⁴:

- „Nadzieja” Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu w Lublinie, czas funkcjonowania OWES od września 2011 r. do czerwca 2013 r.,
- Fundacja Rozwoju Lubelszczyzny z Zamościa, czas funkcjonowania OWES od grudnia 2011 r. do listopada 2014 r.,
- Gmina Tyszowce, czas funkcjonowania OWES od maja 2011 r. do grudnia 2012 r.,
- Fundacja Inicjatyw Lokalnych z Chełma, czas funkcjonowania OWES od listopada 2011 r. do marca 2014 r.,
- Instytut Rozwoju Zasobów Ludzkich w Lublinie, czas funkcjonowania OWES od lutego 2012 r. do marca 2014 r.,

Czy Powiat Janowski nie ma własnego przykładu OWES/OWSS?

Niewiele osób wie, że inicjatywa znanego już Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy "Humanus" z Janowa Lubelskiego obejmuje także i ten obszar. Jeszcze w latach 2007-2008, wspólnie ze Stowarzyszeniem „Nowa Szansa” z Zamościa był prowadzony OWSS na terenie obu powiatów. Działania tego ośrodka przyczyniły się do powstania na terenie Zamościa pierwszej spółdzielni socjalnej „Dragon”, a na terenie powiatu janowskiego rozpowszechniono wśród takich instytucji jak ośrodki pomocy społecznej i urząd pracy wiedzę na temat tej formy tworzenia własnych miejsc pracy.

¹³ Regionalne Fundusze Ekonomii Społecznej w okresie 2005-2006 to: Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego z Rzeszowa, Fundacja Wzajemnej Pomocy Barka z Poznania, Agencja Rozwoju Spółdzielczości ZLSP, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej „WAMA-COOP” z Olsztyna, oraz Ogólnopolskie Porozumienie Organizacji Bezrobotnych z Łodzi.

¹⁴ Spis aktualnie działających OWES na Lubelszczyźnie – strona www.ekonomiaspoleczna.pl

Dzisiaj, własnymi staraniami i przy wykorzystaniu własnego potencjału organizacyjno-finansowego funkcjonuje OWES w Janowie Lubelskim, a Stowarzyszenie „Humanus” na trwałe wpisało w swoje działania statutowe to przedsięwzięcie.

OWES Janów Lubelski

<http://www.jsnphumanus.pl/jsnp/>

Doradcy OWES Janów Lubelski:

- Iwona Kędziera, doradca ds. przedsiębiorczości społecznej
i_kedziera@jsnphumanus.pl
- Magdalena Wróbel, doradca ds. przedsiębiorczości społecznej i partnerstw
m_wrobel@jsnphumanus.pl
- Agata Miszczak, doradca ds. marketingu i promocji
a_miszczak@jsnphumanus.pl
- Dominika Szmorgun-Imgrond, doradca ds. księgowości i finansów
d_szmorgun@jsnphumanus.pl
- Paweł Wiśniewski, doradca ds. prawnych i zarządzania
p_wisniewski@jsnphumanus.pl
- Andrzej Trzeciecki, doradca ds. zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej
a_trzeciecki@jsnphumanus.pl

Poza ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej konieczne jest wskazanie na nową formę pomocową jaką jest utworzony od 2012 r. **Fundusz Pożyczkowy Banku Gospodarstwa Krajowego**. Będzie on funkcjonował do 2015 r. Wsad finansowy tego funduszu stanowią środki z POKL w wysokości 30 mln zł. BGK będzie centralnym operatorem wraz z regionalnymi operatorami udzielającymi pożyczek. Przy założeniu, że maksymalna kwota pożyczki wyniesie 100 tys. zł, z funduszu może skorzystać ok. 250 przedsiębiorstw społecznych. Ten fundusz to załączek do stworzenia kompleksowego systemu wsparcia kapitałowego w postaci instrumentów zwrotnych dla podmiotów ekonomii społecznej. Co najważniejsze, jest kolejnym elementem budowy całego systemu wsparcia ekonomii społecznej.

Warto zapamiętać!!!

Fundusz Pożyczkowy dla podmiotów ES do 2015 r. w Banku Gospodarstwa Krajowego

V Po ścieżce „Przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej – na przykładzie spółdzielczości socjalnej oraz zakładu aktywności zawodowej” – tu najwięcej trzeba zrobić, tu można dużo zyskać

Terytorialna przestrzeń podmiotów spółdzielczości socjalnej

Dzisiaj spółdzielnie socjalne, to liczba ponad 500 podmiotów działających na terenie kraju w ramach przepisów ustawy z 26 kwietnia 2007 r. o spółdzielniach socjalnych, mających już swoją własną reprezentację Ogólnokrajowy Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych. Nasylenie przestrzenne województw według danych z sierpnia 2012 r. przedstawia się następująco:

Rysunek 11. Przestrzenne nasylenie spółdzielniami socjalnymi wg. województw (2012 r.)

Województwo	Liczba jednostek – spółdzielni socjalnych														
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	65	70	> 70
Dolnośląskie – 39															
Kujawsko-pomorskie 27															
Lubelskie – 25															
Lubuskie –18															
Łódzkie – 38															
Małopolskie – 46															
Mazowieckie –51															
Opolskie – 12															
Podkarpackie – 40															
Podlaskie – 10															
Pomorskie –23															
Śląskie – 46															
Świętokrzyskie – 8															
Warmińsko-mazurskie – 29															
Wielkopolskie – 64															
Zachodniopomorskie – 23															
Wskaźnik krajowy „nasylenia” 31,2 jednostki /1 województwo															

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych

Spółdzielnie socjalne uznane są od 2006 r., jako typowe podmioty sfery przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej, spełniające szereg funkcji uzupełniających w stosunku do instytucji państwa i rynku gospodarczego¹⁵, w tym m.in:

- kreowania z perspektywy polityki zatrudnienia i rynku pracy (tzw. *jobmachine*) nowych miejsc pracy, szczególnie adresowanych do ludzi zagrożonych społeczną marginalizacją;
- dostarczania z perspektywy polityki społecznej usług socjalnych dla jednostek samorządowych i zbiorowości lokalnych, oraz tworzenia nowych wartości kapitału ludzkiego;
- angażowania jednostek i grup społecznych w procesy decyzji społeczno-politycznych, tzw. promowania zasad demokratyzacji życia obywatelskiego.

Proces tworzenia spółdzielni socjalnych w Polsce cechowało kilka etapów, które charakteryzowały się nie tylko odmiennymi postawami samych założycieli do idei spółdzielczości socjalnej, ale także zmienność formalno-prawna grup założycielskich. W tych okresach również odnotowywano zmiany w nastawieniu instytucji wspierających tworzenie tych podmiotów, które początkowo traktowane były jako bariery administracyjne i deficyty edukacyjne. Kolejne lata to wysiłki promocyjno-edukacyjne. Pod koniec 2007 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych było już 139 spółdzielni socjalnych, a więc dwukrotnie więcej niż na koniec 2006 r. Przewodzącymi województwami w promowaniu i wspieraniu tych podmiotów były: województwo śląskie (na koniec 2007 r. – 24 spółdzielnie), województwo wielkopolskie (20), warmińsko - mazurskie (14). Dopiero od 2008 r. można mówić o systematycznym, statystycznym przyroście w skali kraju liczby spółdzielni socjalnych. Ich liczba na koniec 2009 r. w Krajowym Rejestrze Sądowym wyniosła już 187 jednostek a w roku 2010 wzrosła do 276 spółdzielni socjalnych. Dzisiaj wg stanu na dzień 30 sierpnia 2012 r. liczba spółdzielni socjalnych wynosi 512 podmiotów.

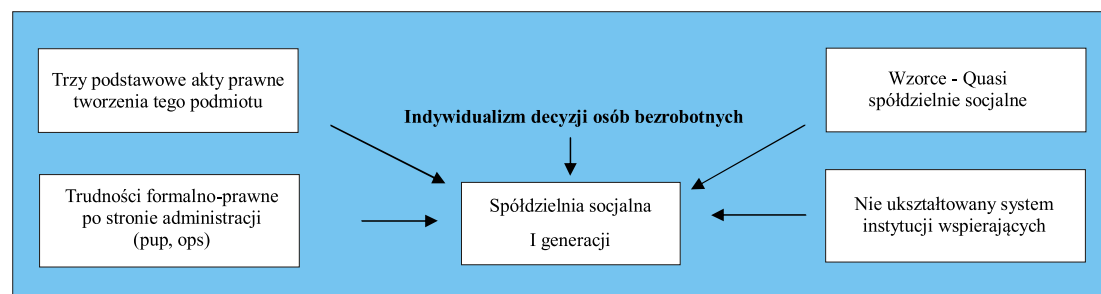
Zmiany w procesie tworzenia spółdzielni socjalnych

W literaturze przedmiotu można spotkać takie określenie jak „spółdzielnie socjalne określonej generacji”. Pojawiło się ono wraz z zachodzącymi zmianami zarówno w legislacji jak i podejściu samych osób zainteresowanych utworzeniem własnego podmiotu, tj. miejsca pracy. Jak to wyglądało na przestrzeni lat 2006-2012.

- **Model „I generacji” spółdzielni socjalnej - to lata od 2004 – 2006**, tj. do uchwalenia ustawy o spółdzielniach socjalnych, gdzie podstawami były trzy akty prawne – ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawa o zatrudnieniu socjalnym i ustawa – Prawo spółdzielcze. Wówczas powstawały spółdzielnie socjalne zakładane przez osoby fizyczne, najczęściej bezrobotne, przy czym z różnym skutkiem trwałości ich decyzji o wspólnym prowadzeniu takiej działalności. W wielu wypadkach zabrakło elementu spinającego grupę założycielską, jakim jest proces integracyjny, z którym mamy do czynienia w centrach czy klubach integracji społecznej. Ten okres należy uznać, jako eksperymentalny, ale także wielce chaotyczny z punktu widzenia działań instytucji wspierających aktywizację bezrobotnych (np. urzędów pracy). W okresie tym uczyli się w zasadzie wszyscy.

¹⁵ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 19 lutego 2009 r., pkt. 1 Uwagi Ogólne (cyt.): „(...)”, że gospodarka społeczna odgrywa pierwszoplanową rolę w gospodarce europejskiej, łącząc opłacalność i solidarność, umożliwiając tworzenie wysokiej, jakości miejsc pracy, wzmacniając spójność społeczną, gospodarczą i regionalną, wytwarzając kapitał społeczny, wspierając aktywne obywatelstwo, solidarność i tworzenie wizji gospodarki innego typu opartej na wartościach demokratycznych, oprócz wspierania trwałego rozwoju oraz innowacji społecznych, środowiskowych i technologicznych”, www.europol.eu

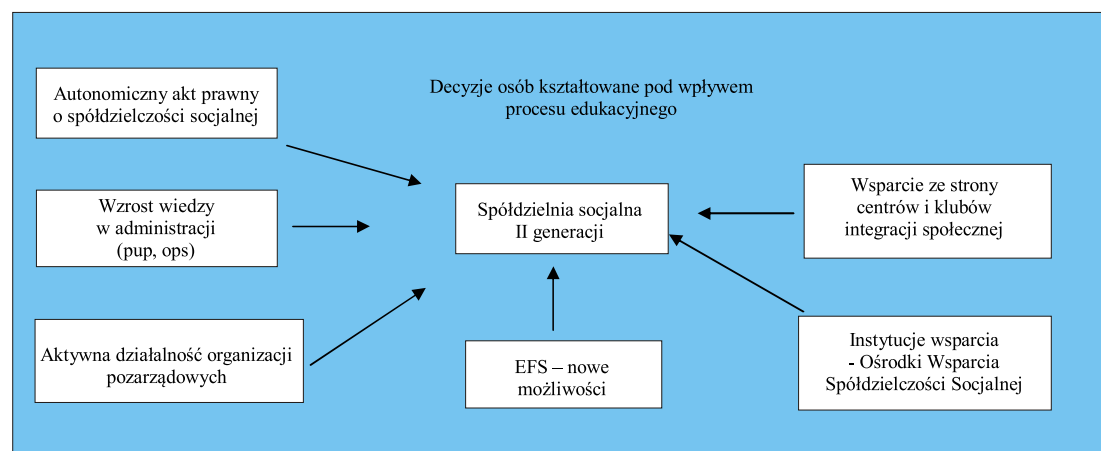
Rysunek 12. Model „roszczeniowej postawy założycieli” spółdzielni socjalnych

Źródło: opracowanie własne

· **Model „II generacji” spółdzielni socjalnej – to okres kwiecień 2006 r. – lipiec 2009r.**, tj. do momentu uchwalenia noweli do ustawy o spółdzielniach socjalnych. To nadal czas zakładania spółdzielni socjalnych przez osoby fizyczne, lecz już nieco bardziej „ukształtowane” pod wpływem działania centrów, klubów czy ośrodków pomocy społecznej. Ten okres należy uznać, jako czas stabilizacji dla nowej formuły spółdzielczej działalności gospodarczej, wsparty działaniami promocyjnymi oraz edukacyjnymi.

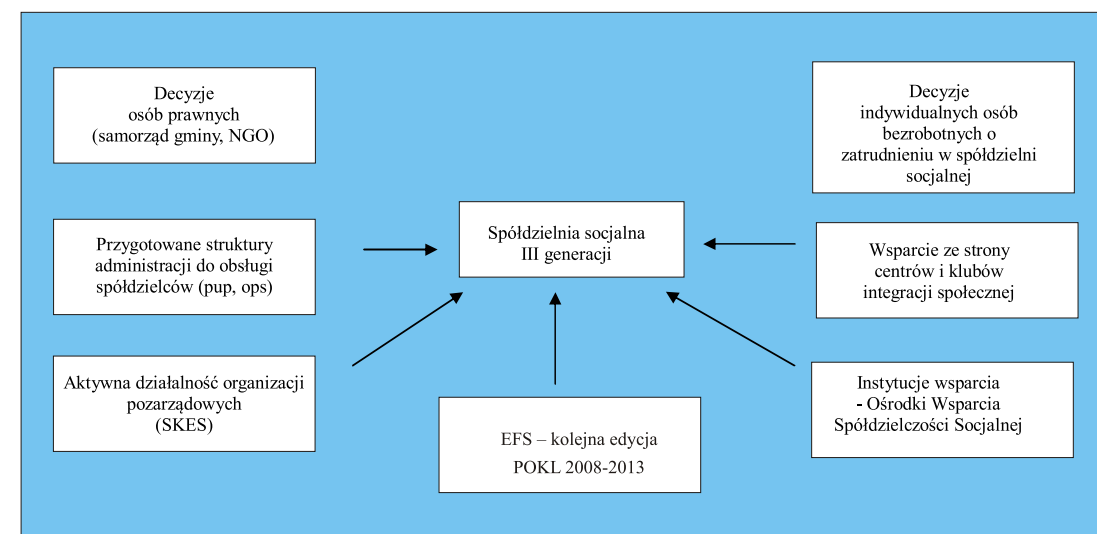
Rysunek 13. Model „edukacyjny” tworzenia spółdzielni socjalnych

Źródło: opracowanie własne

· **Model „III generacji” spółdzielni socjalnej - to czas od sierpnia 2009 r.**, tj. kiedy pojawiły się rozwiązania prawne umożliwiające osobom prawnym (głównie gminom i organizacjom pozarządowym) tworzenie nowych podmiotów na rynku pracy o zasięgu lokalnym. Ten czas będzie sprawdzianem przed kolejnym etapem w rozwoju podmiotów ekonomii społecznej, zbliżającym nas do tworzenia nowej formuły, jaką ma być przedsiębiorstwo społeczne. Teraz ciężar inicjowania spółdzielni socjalnych powinien przejść na instytucje posiadające struktury organizacyjne, kapitał, a także możliwości ukierunkowywania pierwszych miesięcy ich działalności, a więc na takich założycieli, po stronie których ryzyko rozpoczęcia wspólnej działalności jest znacznie mniejsze niż po stronie osób bezrobotnych.

Rysunek 14. Model „III generacji” spółdzielni socjalnych

Źródło: opracowanie własne

Wspólnym mianownikiem pierwszych dwóch okresów w „modelach tworzenia” spółdzielni socjalnych jest sposób organizowania grupy założycielskiej, tzw. grupa „5-ciu założycieli”. Ten sposób był najbardziej popularny, bowiem niezmiernie ważnym elementem decyzyjnym był czynnik integracyjny (poznawczy – zaufania wobec siebie). Liczne grupy założycielskie natrafiały z kolei po pewnym czasie na konflikty, na trudności w uzgadnianiu dalszych kierunków rozwojowych, co często doprowadzało do rozpadu grupy, a nawet likwidacji podmiotu.

Starosta Powiatu Janowskiego – inspiratorem spółdzielni socjalnych III generacji

Promowanie, edukowanie i wspieranie samorządów gminnych do tworzenia własnych janowskich spółdzielni socjalnych

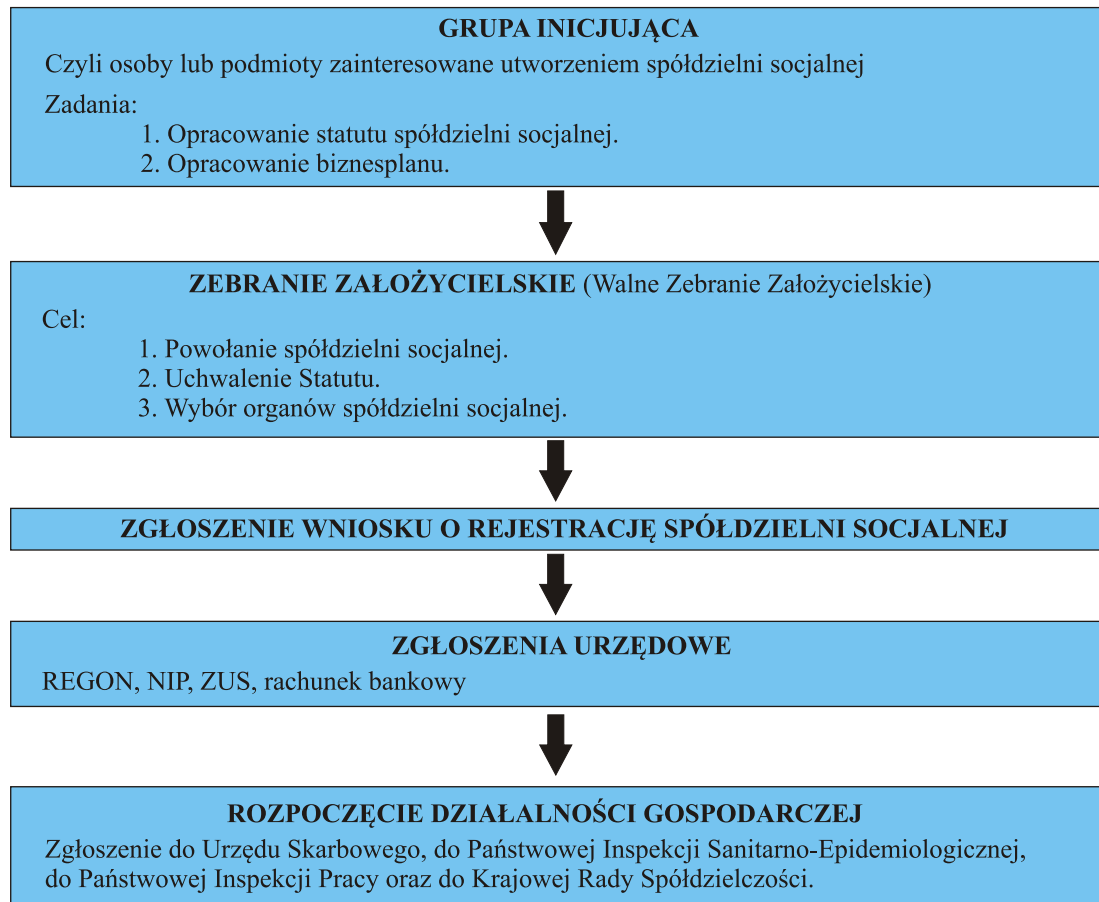
Najważniejsze kroki w tworzeniu każdej spółdzielni socjalnej

Tworzenie każdej spółdzielni socjalnej oparte na przepisach praktycznie dwóch ustaw: (a) ustawy z dn.27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych¹⁶, oraz (b) ustawy z dn. 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze¹⁷. Etapy decyzyjne są takie same:

¹⁶Dz. U. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.

¹⁷Dz. U. 2003, Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.

Rysunek 15. *Etapy tworzenia spółdzielni socjalnej*

Źródło: opracowanie własne

• **Spółdzielnia socjalna osób fizycznych**

Założycielami spółdzielni socjalnych mogą być osoby fizyczne, przy czym ich liczba nie może być mniejsza niż 5 i większa niż 50. Jedynym wyjątkiem są spółdzielnie socjalne powstałe w wyniku przekształcenia się spółdzielni inwalidów lub spółdzielni niewidomych. W ustawowym katalogu osób fizycznych uprawnionych do tworzenia spółdzielni socjalnej znajdują się przede wszystkim osoby bezrobotne (w rozumieniu przepisów ustawy z dn. 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy), a także osoby, których mowa w ustawie z dn. 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Członkostwo w spółdzielni socjalnej osób fizycznych mogą nabyć również:

- Osoby fizyczne uprawnione do założenia spółdzielni socjalnej wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych, które posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych;
- Inne osoby, pod warunkiem, że ich praca na rzecz spółdzielni socjalnej wymaga szczególnych kwalifikacji, których nie posiadają pozostali członkowie spółdzielni i ich liczba nie przekracza 50% ogólnej liczby członków spółdzielni;

- Organizacje pozarządowe w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, kościelne osoby prawne, jednostki samorządu terytorialnego;
- Osoby, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych zatrudnione nieprzerwanie przez okres 12 miesięcy w spółdzielni socjalnej, której założycielami były osoby prawne.

• **Spółdzielnia socjalna osób prawnych**

Spółdzielnię socjalną mogą również założyć, co najmniej dwie spośród następujących osób prawnych: organizacje pozarządowe, w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jednostki samorządu terytorialnego, a także kościelne osoby prawne.

Osoby prawne po założeniu spółdzielni socjalnej zobowiązane są do zatrudnienia w niej, co najmniej 5 osób spośród tych wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych, w terminie 6 miesięcy od zarejestrowania spółdzielni w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W tego typu spółdzielniach socjalnych członkostwo mogą nabyć również inne osoby prawne (spośród wcześniej wymienionych), a także osoby fizyczne, o których mowa w art.4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych i które były nieprzerwanie zatrudnione w okresie 12 miesięcy przez spółdzielnię socjalną, założoną przez osoby prawne.

<p>NAJBARDZIEJ ZNANE W POLSCE SPÓŁDZIELNIE SOCJALNE OSÓB PRAWNYCH</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spółdzielnia Socjalna „Opoka” w Kluczach – założycielami są organizacje pozarządowe – profil działalności to catering, usługi szkoleniowe. 2. Spółdzielnia Socjalna „Gród” w Byczynie – założycielami są samorząd miasta Byczyna oraz organizacja pozarządowa – usługi hotelowo-turystyczne. 3. Spółdzielnia Socjalna „Bydgoszczanka” w Bydgoszczy – założycielami jest samorząd gminy i samorząd powiatu – usługi remontowo-budowlane, usługi porządkowe, pielęgnacja terenów zielonych. 4. Spółdzielnia socjalna „Herakles” w Poznaniu – założycielami są organizacje pozarządowe – usługi remontowo-budowlane, usługi stolarskie, usługi porządkowe.
--	---

ZAZ – to również podmiot przedsiębiorczości społeczno-gospodarczej

Podstawa prawna tworzenia tego podmiotu ekonomii społecznej wpisana jest w ustawę z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁸. Głównym celem Zakładu Aktywności Zawodowej (dalej: ZAZ) jest przygotowanie osób niepełnosprawnych do podjęcia zatrudnienia. Z założenia są one swego rodzaju „pomostem” dla osób niepełnosprawnych pomiędzy Warsztatem Terapii Zajęciowej, a otwartym rynkiem pracy. Założycielami ZAZ-u mogą być: jednostki samorządu terytorialnego (gmina, powiat) oraz organizacje pozarządowe, których zadaniem statutowym jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.

¹⁸ Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.

ZAZ to właściwa forma do zawiązania kooperacji pomiędzy Starostwem Powiatu, a organizacjami III sektora dla aktywizacji szczególnie osób niepełnosprawnych.

Najważniejszy jest wniosek i pomysł na działalność

Wniosek o utworzenie ZAZ:

- 1) nazwę i siedzibę organizatora;
- 2) status prawny i podstawę działania organizatora;
- 3) statut organizatora;
- 4) adres i dokument potwierdzający tytuł prawny do obiektu lub lokalu przeznaczonych na ZAZ;
- 5) proponowaną liczbę osób niepełnosprawnych pracowników wraz z określeniem stopnia i rodzaju ich niepełnosprawności;
- 6) plan i rodzaj działalności gospodarczej oraz zakres planowanej rehabilitacji zawodowej i społecznej;
- 7) proponowaną wysokość podstawowego wynagrodzenia osób niepełnosprawnych zaliczonych do:
  - (a) znacznego stopnia niepełnosprawności,
  - (b) umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, u których stwierdzono autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną, jako wskaźnik procentowy minimalnego wynagrodzenia za pracę;
- 8) proponowaną obsadę etatową zakładu z wyszczególnieniem liczby stanowisk i wymaganych stanowisk i wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w ramach działalności usługowo-rehabilitacyjnej;
- 9) preliminarz kosztów utworzenia zakładu, z uwzględnieniem podziału na poszczególne rodzaje kosztów, tj. (a) przystosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych pomieszczeń produkcyjnych lub pomieszczeń służących świadczeniu usług oraz pomieszczeń socjalnych i przeznaczonych na rehabilitację,
  - (b) zakup sprzętu rehabilitacyjnego,
  - (c) wyposażenie pomieszczeń, w tym zakup maszyn, narzędzi i urządzeń niezbędnych do prowadzenia produkcji lub świadczenia usług,
  - (d) zakup surowców i materiałów potrzebnych do rozpoczęcia działalności gospodarczej,
  - (e) zakup lub wynajem środków transportu wraz z ich kalkulacją lub innym uzasadnieniem;
- 10) preliminarz kosztów działalności usługowo-rehabilitacyjnej zakładu z podziałem na poszczególne rodzaje kosztów, tj.
  - (a) wynagrodzenia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, do wysokości 100% minimalnego wynagrodzenia, proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy,
  - (b) wynagrodzenia pracowników zatrudnionych przy działalności usługowo-rehabilitacyjnej, (c) dodatkowe wynagrodzenia roczne, odprawy emerytalne i pośmiertne oraz nagrody jubileuszowe,
  - (d) składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
  - (e) materiały, energia, usługi materialne i niematerialne,
  - (f) transport i dowóz osób niepełnosprawnych,
  - (g) szkolenia osób niepełnosprawnych związane z przygotowaniem ich do zatrudnienia na otwartym rynku pracy lub z prowadzoną działalnością gospodarczą,
  - (h) odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, wypłaty świadczeń urlopowych,
  - (i) wymiana zamortyzowanych maszyn, urządzeń i wyposażenia niezbędnych do prowadzenia produkcji, świadczenia usług lub w związku ze zmianą profilu działalności,
  - (j) inne niezbędne do realizacji rehabilitacji, obsługi i prowadzenia działalności gospodarczej wraz z ich kalkulacją lub innym uzasadnieniem;
- 11) plan pomieszczeń zakładu oraz projekt dostosowania obiektów i lokali do potrzeb prowadzonej produkcji z uwzględnieniem dostosowania ich do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 12) projekt regulaminu zakładu oraz regulamin zakładowego funduszu aktywności.

Każdy ZAZ zobowiązany jest do utworzenia *zakładowego funduszu aktywności*, z którego mogą być finansowane wydatki związane z: usprawnieniem i dodatkowym wyposażeniem stanowisk pracy, wspomagającym samodzielne funkcjonowanie osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, poprawą warunków pracy¹⁹, zakupem sprzętu i wyposażenia wspomagającego osoby niepełnosprawne w samodzielnym życiu i uczestnictwie w życiu społecznym w lokalnym środowisku.

¹⁹ Wydatki zakładowego funduszu aktywności przeznaczone na poprawę warunków pracy nie mogą przekraczać 30% jego rocznych wpływów.

Zamiast podsumowania – partnerstwo lokalne to *conditio sine qua non* dla ekonomii społecznej - to jest przepis na aktywny Powiat Janowski.

Każda inicjatywa społeczno-ekonomiczna dla słabszych grup społeczeństwa, której wyrazem stają się przyjęte w kraju ustawy, dające umocowania dla funkcjonowania przedsięwzięć prawno-organizacyjnych, a w tym przypadku chodzi o sektor ekonomii społecznej, wymaga nie tylko „sojuszy”, ale również przekonania większości o słuszności jej celów.

W krajach UE już od połowy lat 90-tych spostrzeżono, że czas wielkich umów społecznych stał się przeszłością, chociaż zdarzają się również duże pakt w skali kraju. Ten pogląd pojawił się w sytuacji, kiedy potrzeba tworzenia nowych miejsc pracy stała się priorytetem wszelkich działań, a wysiłki władz centralnych poszczególnych krajów UE nie dawały oczekiwanych rezultatów w pokonywaniu bezrobocia, biedy i ubóstwa. Wówczas uznano, że **pakty lokalne mogą być siłą napędową umożliwiającą dokonanie zmian postaw oraz wdrażania innych niż komercyjny rynek pracy rozwiązań dla „słabszych grup”**.

Partnerstwa lokalne stwarzają nowe możliwości partycypacji różnych instytucji w likwidacji negatywnych zjawisk społecznych (głównie bezrobocia). Partnerstwo lokalne zaczęto spostrzegać nie jako narzędzie bezpośredniej realizacji wyznaczonych działań „osłonowo-zapobiegawczych”, ale również jako narzędzie spójności społecznej i budowy tożsamości wśród członków lokalnych społeczności. W partnerstwie lokalnym liczy się angażowanie oraz reguła „oddolności i spontaniczności”.

Jak stworzyć partnerstwo lokalne? Co wykorzystać aby nastąpiła spójność społeczna w dążeniu do poprawy sytuacji współmieszkańców danego terytorium?

Można w zasadzie wskazać na trzy „siły napędowe i sprawcze”:

- a) **pierwszą siłą sprawczą są lokalni liderzy, wywodzący się zarówno z pojedynczych środowisk, jak również z lokalnych organizacji społecznych.** Ważne jest, aby inspirator partnerstwa był liderem rzeczywistym, znanym i rozpoznawalnym w danym środowisku społecznym, a także aby był wyrazicielem woli i interesów lokalnej zbiorowości. Takie partnerstwa są najbardziej wzorcowymi i modelowymi ze względu na bliskość problemów lokalnego środowiska i dobrą znajomość jego potrzeb;
- b) **drugą siłą sprawczą jest lokalny biznes, który tworzy partnerstwa na ogół na obszarach, na których istnieje dość silny i zorganizowany sektor biznesowy wraz z jego organizacjami i zrzeszeniami będącymi wyrazicielami woli tego środowiska.** Takiego rodzaju inicjatywy partnerskie przypominają w swoim kształcie korporacje gospodarcze. Cechuje je posiadanie stosunkowo dobrze rozwiniętej i zorganizowanej struktury wewnętrznej, która nastawiona jest zadaniowo. Umożliwia to sprawne i efektywne projektowanie i realizowanie działań;
- c) **trzecią siłą sprawczą są lokalne instytucje publiczne, tworzące partnerstwa na obszarach, na których władza lokalna pełni również rolę swoistego „lokalnego lidera”.** Partnerstwa powstałe z inicjatywy lokalnych władz cechuje na ogół dobrze zorganizowana struktura decyzyjna i informacyjna oraz dobrze funkcjonujące zaplecze administracyjno-kancelaryjne. Mają one również do swojej dyspozycji pewne instrumenty i mechanizmy ułatwiające realizację działań, które to instrumenty są możliwie do wykorzystania przez lokalną administrację.

Najbardziej znanym partnerstwem lokalnym w Polsce jest Małopolski Pakt na Rzecz Ekonomii Społecznej, zawiązany od dnia 1 marca 2008 r., skupiającym 24 instytucje, reprezentujące samorząd terytorialny, sektor pozarządowy, sektor prywatnej przedsiębiorczości a także media i środowisko uczelni wyższych. To partnerstwo jest przykładem partnerstwa publiczno-społeczno-prywatnego, w którym promuje się ideę przedsiębiorczości w oparciu o własność prywatną, jednakże współistniejącą wraz z taką formą jaką jest spółdzielczość socjalna.

Innym przykładem w Polsce partnerstwa lokalnego jest funkcjonujące od dnia 31 marca 2009 r. na obszarze Powiatu Malborskiego *Porozumienie na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej*, a jego sygnatariuszami są: administracja samorządowa - Starostwo Powiatowe w Malborku, dwie organizacje pozarządowe - Stowarzyszenie na Rzecz Spółdzielni Socjalnych z Poznania oraz Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej WAMA COOP z Olsztyna oraz Spółdzielnia Socjalna „50+” z Gdyni.

Czy jednak samo partnerstwo lokalne wystarcza, aby idea ekonomii społecznej się rozwijała?

Chyba jednak nie. Samo zawiązanie partnerstwa nie wystarcza, bowiem trzeba uzyskać społeczny consensus przełamujący bariery administracyjne a także mentalności społecznej, szczególnie po okresie „splajtowania” kolektywnych form gospodarowania. Na III Spotkaniach Ekonomii Społecznej w Gdańsku, przedstawiciel Rządu RP, Pan Michał Boni wskazał, że rolą takiego ogólnopolskiego paktu jest m.in.: „...uświadomienie sobie, że działania, które w ramach ekonomii społecznej są, mogą i powinny być podejmowane, są niesłychanie ważne dla tych, którzy dziś jeszcze nie do końca umieją znaleźć swojego miejsca zarówno w społeczeństwie, jak i gospodarce rynkowej”²⁰.

W tym miejscu konieczne jest wskazanie, że gospodarka rynkowa jak każde rozwiązanie posiada niedoskonałości prowadzące do zjawisk społecznie niepożądanych, takich jak: nierówność społeczna, bezrobocie, degradacja środowiska naturalnego, monopolizacja i hegemonia na rynku oraz nierówny dostęp do wiedzy i informacji. Pod koniec XIX wieku w USA i w Wielkiej Brytanii powstały idee głoszące, że biznes posiada zobowiązania wobec społeczeństwa. W Europie temat społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (ang. CSR - *corporatesocialresponsibility*),) został zapoczątkowany w 1995 r., kiedy to grupa europejskich przedsiębiorców z Jacquesem Doloorem, ówczesnym przewodniczącym Komisji Wspólnot Europejskich, przedstawiła manifest społeczny (*Manifesto of Enterprises*)²¹, w którym to propagowano ideę prowadzenia biznesu w sposób odpowiedzialny i zrównoważony, szczególnie w kontekście stosunku biznesu do społeczeństwa. Z początkiem 2000 r. na obszarze UE znacznie wzrosła popularność idei CSR w europejskich kołach biznesu, organizacji pozarządowych oraz administracji rządowych.

To jest ten sam czas kiedy pojawia się poparcie dla idei partnerstw lokalnych, a więc czas poszukiwać innych rozwiązań niż koncepcja państwa opiekuńczego. Uznano, że pomimo iż głównym celem przedsiębiorstwa jest osiąganie zysków, powinny one również angażować się w kwestie społeczne poprzez włączenie koncepcji CSR do swoich strategii biznesowych oraz instrumentów zarządzania. To powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju, wzrostu gospodarczego i większej liczby lepszych miejsc pracy.

Kto może w Powiecie Janowskim zainicjować powstanie Janowskiego Paktu na rzecz Ekonomii Społecznej?

Wydaje się, że dominującym ośrodkiem będzie Miasto Janów Lubelski i jego społeczno-ekonomiczny potencjał w kilku instytucjach, w tym również w kilku organizacjach pozarządowych. Dotychczasowe osiągnięcia jak najbardziej upoważniają do zainicjowania najpierw szerokiego partnerstwa, którego liderem powinno być Starostwo Powiatowe, a następnie zawarcia uroczystego Paktu.

*Starosta Powiatu Janowskiego
– liderem partnerstwa lokalnego odpowiedzialnego
za spójność społeczną oraz sygnatariusz
Janowskiego Paktu na rzecz Ekonomii Społecznej.*

²⁰ Materiały pokonferencyjne III Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej, SKES, FISE, Warszawa, 21 października 2009 r.

²¹ M. Rybak: *Etyka menedżera - społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, Wyd. PWN, Warszawa 2004, s. 10.

ANEKS - Ważne wzory i formularze

• Centrum Integracji Społecznej – wzór o nadanie statusu Centrum (nieobligatoryjny)

Nr ewidencyjny nadany w Urzędzie Wojewody:
Data wpływu:

Centrum Integracji Społecznej z siedzibą w .....,

Część I. Informacje ogólne

1. Pełna nazwa i adres wnioskodawcy – instytucji tworzącej (* Wójt, Burmistrz, Starosta, Prezydent miasta, Marszałek Województwa, organizacja pozarządowa):	
2. Województwo/ Powiat/ Miasto/ Gmina – siedziba Centrum Integracji Społecznej	
3. Przewidywany termin rozpoczęcia działalności Centrum:	
4. Imię, nazwisko, stanowisko i nr telefonu osoby, wyznaczonej przez *Wnioskodawcę do prowadzenia problematyki wniosku	
5. Imię i nazwisko, stanowisko (ewentualnie nr telefonu – kontakt) osoby z tworzonego Centrum:	
5.1 Odpowiedzialnej za kierowanie całokształtem działalności (kierownik)	
5.2 Odpowiedzialnej za problematykę finansową, sprawozdawczość i rozliczenia ustawowe (Gł. księgowy)	
6	NIP *Wnioskodawcy: REGON *Wnioskodawcy
7. <u>Nazwa banku i nr konta</u> , na które należy przekazywać środki związane z funkcjonowaniem Centrum:	
8 Potwierdzenie danych ogólnych przez osobę upoważnioną do reprezentowania Wnioskodawcy:	
9. Pieczęć firmowa	10. Pieczęć imienia (własnoręczny podpis)

Część II. Informacje o strukturze organizacyjnej Centrum

1. Opis struktury organizacyjnej Centrum:	
Kierownictwo Centrum – <i>liczba osób, nazwa funkcji, kwalifikacje:</i>	
(1)	
(2)	
(3)	
Pracownicy Centrum określani w art. 11 ustawy o zatrudnieniu socjalnym (<i>liczba osób, nazwa funkcji, kwalifikacje</i>)	
1a. Opis bazy lokalowej Centrum:	

Część III. Uczestnicy Centrum ich klasyfikacja według grup

L.p.	Uczestnicy Centrum – grupa klasyfikacyjna wg. art.1 ust.2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym	Liczba osób
	Grupa nr 1 – osoby bezdomne: Grupa nr 2 – osoby uzależnione od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii, Grupa nr 3 – osoby uzależnione od narkotyków i innych środków odurzających, Grupa nr 4 – osoby chore psychicznie w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego, Grupa nr 5 – osoby bezrobotne, pozostające bez pracy przez okres, co najmniej 36 miesięcy, Grupa nr 6 – osoby zwalniane z zakładów karnych, Grupa nr 7 – uchodźcy, realizujący indywidualny program integracji Grupa nr 8 – inne osoby wymagające wsparcia	

Część IV. Skrót programu prac prowadzonych z uczestnikami Centrum

L.p.	Uczestnicy Centrum	Rodzaj usług planowanych wg. art.3 ust.1 ustawy
	Grupa nr 1 – osoby bezdomne: Grupa nr 2 – osoby uzależnione od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii, Grupa nr 3 – osoby uzależnione od narkotyków i innych środków odurzających, Grupa nr 4 – osoby chore psychicznie w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego, Grupa nr 5 – osoby bezrobotne, pozostające bez pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy, Grupa nr 6 – osoby zwalniane z zakładów karnych, Grupa nr 7 – uchodźcy, realizujący indywidualny program integracji	

Część V. Planowane efekty działania Centrum

L.p.	Rodzaj działalności zastosowanej wobec uczestnika	Planowana liczba uczestników
	(1) Przyuczenie do zawodu (<i>ewentualnie wskazać, jakiego</i>), (2) Przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji, (3) Zajęcia w Centrum i wspierane zatrudnienie socjalne, pomagające uzyskać zatrudnienie, (4) Zajęcia w Centrum i wspierane zatrudnienie socjalne, pomagające podjąć własną działalność gospodarczą, (5) Usamodzielnienie ekonomiczne	

Część VI. Planowany, szacunkowy roczny preliminarz kosztów działalności Centrum z wydzieleniem kosztów reintegracji zawodowej i społecznej

L.p.	Rodzaj kosztów działalności	Szacunkowa kwota w złotych		
		Ogółem	Wkład własny	Inne źródła**
	Koszty reintegracji społecznej *			
	Organizacja zajęć terapeutycznych, grup wsparcia, grup samopomocowych itp. w tym: a) koszty rzeczowe związane z prowadzeniem zajęć(np. wynajem i utrzymanie sal, materiały), b) koszty osobowe specjalistów, którzy nie są etatowymi pracownikami CIS c) inne koszty (wymienić)			
	Koszty reintegracji zawodowej *			
	Organizacja i przeprowadzanie warsztatów w tym: a) koszty rzeczowe związane z wynajmem oraz utrzymaniem pracowni warsztatowych b) koszty materiałów i narzędzi koniecznych do realizacji programu, c) ubrania robocze, d) badania lekarskie, e) koszty osobowe specjalistów, którzy nie są etatowymi pracownikami CIS zaangażowanych w realizację zajęć f) inne koszty (wymienić)			
	Koszty funkcjonowania administracyjnego Centrum w tym: a) najem lokalu, b) koszty energii, c) remonty pomieszczeń użytkowanych przez Centrum, d) zakup materiałów,			

	e) usługi niezbędne do działania Centrum, f) podatki opłacane przez Centrum, g) wynagrodzenia z pochodnymi pracowników Centrum, h) szkolenia pracowników Centrum, i) wydatki na ubezpieczenia mienia Centrum, j) inne (wymienić)			
5	Inne pozycje kosztowe (wymienić)			
	Razem:			

* **Wytyczną** dla ustalenia kosztów realizacji reintegracji społecznej i zawodowej jest Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego. IPZS obejmuje swym zakresem usługi stosowane wobec uczestników według rodzajów określonych w art.3ust.1. Ponadto po wyliczeniu kosztów poszczególnych usług dla wszystkich uczestników należy dodać procentowy narzut udziału kosztów ogólnych związanych z obsługą CIS w tym zakresie. Przyjmuje się generalnie, że narzut kosztów ogólnych (administracyjno – technicznych) nie powinien przekroczyć 10% całkowitych związanych z realizacją poszczególnych usług.

Część VII. Źródła finansowe przeznaczone na utworzenie i funkcjonowanie Centrum

Lp.	Źródła zasobów	kwota w złotych
1.		
2.		
3.		
	Razem:	

** Środki pochodzące ze źródeł zewnętrznych powinny zostać udokumentowane

Część VIII. Projekt regulaminu Centrum

Uwaga: Projekt regulaminu Centrum jest opracowywany przez Wnioskodawcę. Sugeruje się, aby w projekcie regulaminu Centrum umieszczono następujące bloki tematyczne: (a) Część ogólna – obowiązki i uprawnienia pracowników z podziałem funkcji i stanowisk wynikającym, (b) z art.11. ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Część szczegółowa regulaminu winna obejmować: (a) obowiązki i uprawnienia uczestników zajęć w Centrum, rodzaje przysługujących świadczeń integracyjnych określone w ustawie o zatrudnieniu socjalnym, (b) bezpieczeństwo i higiena pracy oraz ochrona ppoż. obowiązujące w Centrum, (c) wypłata świadczeń integracyjnych, wzór wniosku o którym mowa w art.15 ust.4, (d) rodzaje możliwych do zastosowania przez kierownictwo Centrum nagród i wyróżnień, (e) odpowiedzialność dyscyplinarna i porządkowa uczestników zajęć

Część IX. Obowiązkowe dokumenty

- Dokumenty poświadczające wiarygodność wnioskodawcy:
odpis statutu poświadczony za zgodność z oryginałem przez osobę do tego upoważnioną,
aktualny wypis z rejestru z okresu nie dłuższego niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku.
- Zaświadczenie:
(a) o nie zaleganiu z podatkami z właściwego Urzędu Skarbowego (z okresu nie dłuższego niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku),
(b) o nie zaleganiu z opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy (jak wyżej).
- Dokumenty określające sytuację finansową wnioskodawcy (z okresu nie dłuższego niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku)
rachunek zysków i strat za ostatni rok (dla instytucji/organizacji pozarządowych, a w szczególności wykonujące działalność pożytku publicznego)
Rb-NDS (kwartalne sprawozdanie o nadwyżce i deficycie), Rb-27S (miesięczne/roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych) lub Rb-28S ((miesięczne/roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych) – dla organów samorządowych.
- Inne rekomendacje dla przedstawionego projektu działalności.
- Informacje o udziale w konkursach w 2002 roku.

Data:	Pieczętka i podpis wnioskodawcy lub pełnomocnika wnioskodawcy:
-------	--

Wskaźniki efektywności działania Centrum Integracji Społecznej (nieobligatoryjne)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Wzór	Opis
1.	Wskaźnik ponownego zatrudnienia – (Wz)	$Wz = \frac{Uz}{Uoz}$	Gdzie: Wz – % wskaźnik ponownego zatrudnienia, Uz – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej, którzy po jego zakończeniu podjęli zatrudnienie Uoz – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej ogółem.
2.	Wskaźnik samozatrudnienia – (Wsz)	$Wsz = \frac{Usz}{Uoz}$	Gdzie: Wsz - % wskaźnik samozatrudnienia, Usz – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej, którzy po jego zakończeniu podjęli samozatrudnienie Uoz – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej ogółem. Oczekiwany rezultat realizacji programu reintegracji zawodowej i społecznej wskaźnika Wz powinien wynieść minimum 20%.
3.	Wskaźnik ponownego wykluczenia społecznego – (Wws)	$Wws = \frac{Uws}{Uoz}$	Gdzie: Wws – % wskaźnik osób, które po zakończeniu reintegracji zawodowej i społecznej uległy ponownemu wykluczeniu społecznemu Uws – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej, ponownie wykluczonych społecznie po jego zakończeniu Uoz – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej ogółem.
4.	Wskaźnik aktywności zawodowej i społecznej – (Wa)	$Wa = \frac{Us}{Uoz}$	Gdzie: Wa – % wskaźnik aktywności zawodowej i społecznej, Us – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej, którzy usamodzielnili się pod względem zawodowym i społecznym po jego zakończeniu, Uoz – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej ogółem.
5.	Wskaźnik kosztu jednostkowego reintegracji - (Wk)	$Wk = \frac{Ko}{Us}$	Gdzie: Wk – % wskaźnik kosztu jednostkowego reintegracji, Ko – koszty działania CIS ogółem w danym okresie sprawozdawczym Us – liczba uczestników programu reintegracji zawodowej i społecznej, którzy usamodzielnili się pod względem zawodowym i społecznym po jego zakończeniu,.
6.	Wskaźnik finansowania zewnętrznego CIS – (Wf)	$Wf = \frac{Fz}{Fo}$	Gdzie: Wf – % wskaźnik finansowania zewnętrznego CIS, określający udział środków finansowych pozyskanych do finansowania działalności CIS w stosunku do środków ogółem, Fz – wielkość funduszu środków pozyskanych z zewnątrz na działalność CIS, np. z EFS, dotacji itp. Fo – wielkość funduszu środków ogółem CIS.

• *Spółdzielnia Socjalna*

I. Przykładowy wzór uchwały Walnego Zgromadzenia Założycielskiego o powołaniu spółdzielni socjalnej

Uchwała Nr .....
Walnego Zgromadzenia Założycielskiego o powołaniu spółdzielni socjalnej o nazwie
„.....”
z dnia .....roku.

Zebrani w dniu ..... Roku postanawiają założyć Spółdzielnię Socjalną, której pełna
nazwa brzmieć będzie: Spółdzielnia Socjalna
„.....” „Siedziba Spółdzielni Socjalnej
znajdować się będzie w .....(.- .....), przy ulicy
.....
Uchwała niniejsza została przyjęta przez zebranych jednogłośnie.

Sekretarz: ..... Przewodniczący:
.....

II. Przykładowy wzór uchwały Walnego Zgromadzenia Założycielskiego o przyjęciu statutu spółdzielni socjalnej

Uchwała Nr .....
Walnego Zgromadzenia Założycielskiego Spółdzielni Socjalnej „.....”
o przyjęciu statutu spółdzielni
z dnia .....roku.

§ 1.
Zebrani postanawiają przyjąć Statut Spółdzielni Socjalnej „.....”,
w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej Uchwały.

§ 2.
Uchwałą została przyjęta przez zebranych jednogłośnie.

§ 3.
Jednolity tekst statutu stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 4.
Uchwała wchodzi w życie z dniem przyjęcia.

Sekretarz: ..... Przewodniczący:
.....

III. Przykładowy wzór uchwały Walnego Zgromadzenia Założycielskiego o wyborze zarządu spółdzielni socjalnej

Uchwała Nr .....

Walnego Zgromadzenia Założycielskiego Spółdzielni Socjalnej „.....”
o wyborze Zarządu Spółdzielni
z dnia .....roku.

Stosownie do art. 35 § 2 ustawy Prawo Spółdzielcze, określającej, że wybory do organów
spółdzielni dokonywane są w głosowaniu tajnym, zebrani na spotkaniu założycielskim
Spółdzielni Socjalnej „.....”, postanawiają wybrać
Zarząd Spółdzielni, jak poniżej:

§ 1.

1. Zebrani zgłosili następujące kandydatury na Prezesa Zarządu:

1).....

Kandydat wyraził zgodę na kandydowanie.

1. W wyniku głosowania kandydat na Prezesa Zarządu otrzymał następującą ilość głosów:

1)..... – głosy

W głosowaniu wzięły udział ..... osoby, oddano..... głosy, wszystkie ważne.

§ 2.

1. Zebrani zgłosili następujące kandydatury na Wiceprezesa Zarządu:

1).....

Kandydat wyraził zgodę na kandydowanie.

2. W wyniku głosowania kandydat na członka Zarządu otrzymał następującą ilość głosów:

1)..... – głosy

W głosowaniu wzięły udział ..... osoby, oddano..... głosy, wszystkie ważne.

§ 3.

W związku z powyższym do zarządu Spółdzielni Socjalnej „.....”,
wybrani zostali:

1)..... – Prezes Zarządu,

2)..... – Wiceprezes Zarządu.

Sekretarz: ..... Przewodniczący:
.....

IV. Przykładowy wzór uchwały Walnego Zgromadzenia Założycielskiego o powołaniu komisji skrutacyjnej

Uchwała Nr .....

Walnego Zgromadzenia Założycielskiego Spółdzielni Socjalnej „.....”
o wyborze Komisji Skrutacyjnej
z dnia .....roku.

Stosownie do art. 35 § 2 ustawy Prawo Spółdzielcze, określającej, że wybory do organów spółdzielni dokonywane są w głosowaniu tajnym, w związku z faktem wyboru zarządu spółdzielni, zebrani na spotkaniu założycielskim Spółdzielni Socjalnej „.....”, postanawiają powołać Komisję Skrutacyjną liczącą głosy w składzie:

1. ....,
2. ....,
3. ....,

Uchwałą niniejsza została przyjęta przez zebranych jednogłośnie.

Sekretarz:

Przewodniczący:

.....

.....

V. Przykładowy wzór listy członków założycieli spółdzielni socjalnej osób prawnych.

LISTA CZŁONKÓW ZAŁOŻYCIELI Spółdzielni Socjalnej (osób prawnych)

Lp.	Nazwa podmiotu założyciela	NR KRS	Nr Regon	Nr Identyfikacji Podatkowej - NIP	Adres siedziby	Podpisy osób uprawnionych do reprezentacji podmiotu
1.						
2.						

Uwaga: minimum 2 członków założycieli

VI. Przykładowy wzór uchwały Zarządu organizacji pozarządowej będącej członkiem założycielem przyszłej spółdzielni socjalnej osób prawnych

Uchwała Nr .....

Stowarzyszenia ..... z siedzibą w ....., przy ul....., o numerze KRS .....

z dnia .....roku.

W imieniu Zarządu Stowarzyszenia ....., zgodnie z umocowaniem prawnym dot. Reprezentacji podmiotu, zgodnym ze Statutem Stowarzyszenia oraz zapisami o sposobie reprezentacji w Krajowym Rejestrze Sądowym, powołujemy Spółdzielnię Socjalną o nazwie „.....”, a do wszelkich czynności administracyjno-prawnych związanych z tym procesem ustanawiamy pełnomocnika w osobie ..... (np. Prezesa Zarządu Stowarzyszenia). Uchwałą niniejsza została przyjęta przez zebranych jednogłośnie.

Prezes Zarządu, Członkowie Zarządu

ANEKS - Ważne organizacje Powiatu Janowskiego.

Stowarzyszenia wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego, nadzorowane przez Starostę Janowskiego (stan na dzień 10.01.2011 r.) oraz inne organizacje pozarządowe działające na terenie Powiatu Janowskiego nie wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia	Adres
1.	Stowarzyszenie Kulturalno-Sportowe „Pegaz”	ul. Zamojskiego 52 23-300 Janów Lubelski
2.	Klub Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Janowie Lubelskim	ul. Zamojskiego 149 23-300 Janów Lubelski
3.	Klub Żeglarski „Zefir”	ul. Turystyczna 1 23-300 Janów Lubelski
4.	Stowarzyszenie „Grupa Wsparcia Kobiet”	W likwidacji
5.	Janowskie Stowarzyszenie Wspieranie Inicjatyw w Janowie Lubelskim	ul. Zamojskiego 37 23-300 Janów Lubelski
6.	Miejski Ludowy Klub Sportowy Janowianka	ul. Sienkiewicza 1 23-300 Janów Lubelski
7.	Ludowy Klub Sportowy „Iskra” Krzemień	Krzemień I 192 23-304 Dzwola
8.	Klub Rotary w Janowie Lubelskim	ul. Ogrodowa 16 23-300 Janów Lubelski
9.	Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Batorskiej	Batorz I 49A 23-320 Batorz
10.	Ekologiczne Stowarzyszenie na Rzecz Lasów Janowskich	Gwizdów 12 B 23-310 Modliborzyce
11.	Stowarzyszenie „Przymierze”	ul. Szewska 29 23-310 Modliborzyce
12.	Janowskie Stowarzyszenie Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim	ul. Boh. Poryt. Wzgórza 23 23-300 Janów Lubelski
13.	Agencja Współpracy i Rozwoju- Stowarzyszenie Aktywizacji Społecznej „Sas”	ul. Jana Pawła II 5 23-300 Janów Lubelski
14.	Stowarzyszenie Weteranów Pracy Przymusowej Powszechnej Organizacji „Służba w Polsce”	ul. Piłsudskiego 63 23-310 Modliborzyce
15.	Stowarzyszenie Przedsiębiorców Powiatu Janowskiego	ul. Zamojskiego 52 23-300 Janów Lubelski
16.	Stowarzyszenie Kobiet Powiatu Janowskiego	ul. Jana Pawła II 3 23-300 Janów Lubelski
17.	Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej „Nasz Dom” w Janowie Lubelskim	ul. Wiejska 12 23-300 Janów Lubelski
18.	Stowarzyszenie Rodziców, Opiekunów i Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Wawrzynek”	ul. Zamojskiego 37 23-300 Janów Lubelski

19.	Społeczny Komitet Zakupu Tomografu Komputerowego	ul. Zamojskiego 149 23-300 Janów Lubelski
20.	Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Żak” w Godziszowie	Godziszów III 124 A 23-302 Godziszów
21.	Stowarzyszenie Przewoźników Regionu Janowskiego	ul. Okopowa 9 23-300 Janów Lubelski
22.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „Adalbert”	Momoty Górne 49 23-300 Janów Lubelski
23.	Stowarzyszenie „Bezpieczny Powiat Janowski”	ul. Zamojskiego 59 23-300 Janów Lubelski
24.	Stowarzyszenie „Ad Astra”	ul. Jana Pawła II 1 23-300 Janów Lubelski
25.	Towarzystwo Przyjaciół Gminy Potok Wielki	Potok Wielki 106 23-313 Potok Wielki
26.	Stowarzyszenie na Rzecz Ekorozwoju, Oświaty i Kultury Wiejskiej „Łązek”	Łązek Ordynacki 205 23-300 Janów Lubelski
27.	Stowarzyszenie Promocji Garncarstwa, Kaflarstwa oraz Rozwoju Turystycznego Wsi Łązek Garncarski	Łązek Garncarski 6 23-300 Janów Lubelski
28.	Stowarzyszenie „Klub Seniora”	Potok Wielki 117 23-313 Potok Wielki
29.	Stowarzyszenie „Przedszkolak” przy Publicznym Przedszkolu w Modliborzycach	ul. Piłsudskiego 16 23-310 Modliborzyce
30.	Gminny Ludowy Klub Sportowy Potok Wielki	Osinki 23-313 Potok Wielki